

**Authors' contribution/
 Wkład autorów:**
**A. Study design/
 Zaplanowanie badań**
**B. Data collection/
 Zebranie danych**
**C. Statistical analysis/
 Analiza statystyczna**
**D. Data interpretation/
 Interpretacja danych/**
**E. Manuscript preparation/
 Przygotowanie tekstu**
**F. Literature search/
 Opracowanie
 piśmiennictwa**
**G. Funds collection/
 Pozyskanie funduszy**

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: J61

Submitted:

September, 2025

Accepted:

October, 2025

Tables: 5

Figures: 0

References: 49

ORYGINALNY ARTYKUŁ
 NAUKOWY

Klasyfikacja JEL: J61

Zgłoszony:

wrzesień, 2025

Zaakceptowany:

październik, 2025

Tabele: 5

Rysunki: 0

Literatura: 49

THE MIGRATION CRISIS AND EU MIGRATION POLICY AS A MEANS OF RESOLVING MIGRATION ISSUES IN SELECTED EUROPEAN UNION COUNTRIES

KRYZYS MIGRACYJNY I WSPÓLNOTOWA POLITYKA MIGRACJI JAKO SPOSÓB ROZWIĄZYWANIA KWESTII MIGRACYJNYCH W WYBRANYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Mieczysław Adamowicz¹

¹ John Paul II University in Biała Podlaska, Poland

¹ Akademia Bialska im. Jana Pawła II, Polska

Citation: Adamowicz, M., (2025) The migration crisis and EU migration policy as a means of resolving migration issues in selected European Union countries / Kryzys migracyjny i wspólnotowa polityka migracji jako sposób rozwiązywania kwestii migracyjnych w wybranych krajach Unii Europejskiej. *Economic and Regional Studies / Studia Ekonomiczne i Regionalne*, 18(4), 433-471, <https://doi.org/10.2478/ers-2025-0032>

Abstract

Subject and purpose of work: This paper concerns international migration. Its aim is to present an overview of immigration to European Union countries, define the essence of the European migration crisis, outline European migration policy, and describe how migration issues are addressed in selected countries.

Materials and methods: The work is of a review nature, based on literature on the subject and information materials from specialized institutions.

Results: Presents an overview of contemporary migration processes, the benefits and challenges for countries of origin and destination, a description of the 21st-century migration crisis, the evolution of migration policy in the European Union, and the course of the migration crisis in three selected member states.

Conclusions: An analysis of the migration crisis in Poland, Germany, and Italy, an attempt was made to outline migration models, determine the costs and benefits of the influx of people to Europe from Africa and Asia, and make recommendations aimed at mitigating the adverse effects of immigration.

Keywords: migration, migration crisis, migration models, costs and benefits of migration

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Praca dotyczy migracji międzynarodowych. Celem pracy jest przedstawienie zarysu migracji ludności do krajów Unii Europejskiej, określenie istoty europejskiego kryzysu migracyjnego, kształtu europejskiej polityki migracyjnej oraz sposobu rozwiązywania problemów migracyjnych w wybranych krajach.

Materiały i metody: Praca ma charakter przeglądowy, oparta jest na literaturze przedmiotu oraz materiałach informacyjnych wyspecjalizowanych instytucji.

Address for correspondence / Adres korespondencyjny: Mieczysław Adamowicz, Wydział Ekonomii, Akademia Bialska im. Jana Pawła II, Sidorska 95/97, 21-500, Biała Podlaska, Polska (adamowicz.mieczyslaw@gmail.com), ORCID: 0000-0002-1164-4966

Journal included in: AgEcon Search; AGRO; Arianta; Baidu Scholar; BazEkon; Cabell's Journalytics; CABI; CNKI Scholar; CNPIEC – cnpLINKer; Dimensions; DOAJ; EBSCO; ERIH PLUS; ExLibris; Google Scholar; Index Copernicus International; J-Gate; JournalTOCS; KESLI-NDSL; MIAR; MyScienceWork; Naver Academic; Naviga (Softweco); Polish Ministry of Science and Higher Education; QOAM; ReadCube, Research Papers in Economics (RePec); SCILIT; Scite; SCOPUS, Semantic Scholar; Sherpa/RoMEO; TDNet; Ulrich's PeriodicalsDirectory/ulrichsweb; WanFang Data; WorldCat (OCLC); X-MOL

Copyright: © 2025, The Authors. Publisher: John Paul II University in Biała Podlaska, Poland.

Wyniki: W pracy zaprezentowano zarys współczesnych procesów migracyjnych, głównych korzyści i wyzwań dla krajów odpływu i napływu migrantów, opis kryzysu migracyjnego XXI wieku w Europie, ewolucję polityki migracyjnej w Unii Europejskiej oraz przebieg kryzysu migracyjnego w trzech wybranych krajach członkowskich.

Wnioski: Na podstawie analizy kryzysu migracyjnego w Polsce, Niemczech i Włoszech podjęto próbę zarysowania modeli migracji, określenia kosztów i korzyści napływu ludności do Europy z Afryki i Azji, oraz rekomendacji mających na celu łagodzenie niekorzystnych skutków imigracji.

Słowa kluczowe: migracja, kryzys migracyjny, modele migracji, koszty i korzyści migracji

Introduction

Migration, understood as the territorial movement of people, has existed since the dawn of time. This is evidenced by records from antiquity and the Middle Ages, as well as extensive literature relating to modern times. Migration is also an extremely important issue in the present day. The main reason for migration was people's search for a convenient and safe place to live. Population movements across geographical areas have various causes, take different forms, and have diverse effects on both the territories being left (emigration areas) and the destination areas (immigration areas). Contemporary large-scale international migration movements, mainly involving the movement of masses of people from poorer countries in Africa and Asia to Europe, as well as from Latin American countries to the United States, have taken on a crisis-generating character. The aim of this study is to present an overview of immigration to the European Union states, to define the essence of the European migration crisis, the shape of European migration policy, and ways of solving migration problems in selected European Union states – Poland, Germany, and Italy. The study is based on an analysis of the literature on the issue, available statistical data, and information from various national and international institutions. International migration and the migration crisis are important phenomena of today, occurring with great intensity in Europe and in the states of the European Union. Current information and publications do not exhaust the essence of the problem, which determines the need to continue research on this issue in a systematic and in-depth manner.

Contemporary migration processes

Migration is a complex phenomenon caused by various factors of varying scale and duration.

Wstęp

Migracja, rozumiana jako terytorialne przemieszczenia ludności istnieje od zarania dziejów. Mówią o tym zapisy dotyczące starożytności, średniowiecza a także bogata literatura odnosząca się do wieków nowożytnych. Migracja jest też niezwykle ważnym problemem współczesności. Głównym powodem migracji było poszukiwanie przez ludzi dogodnego i bezpiecznego miejsca do życia. Przemieszczenia ludności w przestrzeni geograficznej ma różne źródła, przebiega w różnej formie i wywiera różnorakie skutki zarówno dla terytoriów opuszczanych (tereny emigracji) jak i terenów docelowych (tereny imigracji). Współczesne wielkie międzynarodowe ruchy migracyjne, nakierowane głównie na przepływ mas ludności z uboższych krajów Afryki i Azji do Europy jak też ludności z krajów Ameryki Łacińskiej do Stanów Zjednoczonych, nabrały charakteru kryzysogennego. Celem opracowania jest przedstawienie zarysu imigracji ludności do krajów Unii Europejskiej, określenie istoty europejskiego kryzysu migracyjnego, kształtu europejskiej polityki migracyjnej oraz sposobów rozwiązywania problemów migracyjnych w wybranych krajach Unii Europejskiej – Polsce, Niemczech i we Włoszech. Pracę oparto na analizie literatury problemu, dostępnych danych statystycznych i informacjach różnych instytucji krajowych i międzynarodowych. Migracje międzynarodowe i kryzys migracyjny są ważnymi zjawiskami dnia dzisiejszego występującymi z dużą intensywnością w Europie i w krajach Unii Europejskiej. Aktualne informacje i publikacje nie wyczerpują istoty problemu, co przesądza o potrzebie kontynuacji badań tej problematyki w sposób systematyczny i pogłębiony.

Współczesne procesy migracyjne

Migracje są zjawiskiem złożonym, powodowanym przez różne czynniki o zróżnicowanych

The complexity of this phenomenon means that there is no single, universally accepted definition of migration, hence the need for systematization and typology that better reflect the essence and characteristics of this phenomenon (Piekutowska, 2019). The Central Statistical Office in Poland defines migration as the movement of people associated with relocation, which involves moving to another territorial unit (GUS, 2024). Eurostat states that the term migration refers to people who change their place of residence to another area or leave for another country for a period of time (Eurostat, 2025). Taking into account various sources, it can be assumed that migration is the phenomenon of population movement, most often resulting from economic, social, political, or natural factors. It includes both internal movements, i.e., within a single country, and international movements, involving the crossing of national borders. It can be permanent or temporary, involve a change of residence or only a change of social and professional environment. Migration is a dynamic and multidimensional phenomenon that affects the demographic, professional, economic, and cultural structures of both the migrants' countries of origin and the countries of immigration.

There are many different divisions and classifications of migration according to criteria such as time, space, nature of activity, direction, permanence, etc. (Cabańska, 2011). We intend to present some of these divisions in this study. Selected criteria for division and definitions are given in Table 1.

skalach i czasie trwania. Złożoność tego zjawiska powoduje, że brak jest jednej, powszechnie akceptowanej definicji migracji, stąd występuje potrzeba systematyzacji i typologii, która lepiej oddaje istotę i właściwości tego zjawiska (Piekutowska, 2019). Główny Urząd Statystyczny w Polsce definiuje migracje jako przemieszczanie się ludności związane z przeprowadzką, która wiąże się z przejściem do innej jednostki terytorialnej (GUS, 2024). Eurostat podaje, że pojęcie migracja odnosi się do ludzi, którzy zmieniają miejsce zamieszkania na inny obszar lub wyjeżdżają do innego kraju na jakiś czas (Eurostat, 2025). Uwzględniając różne źródła można przyjąć, że migracja to zjawisko przemieszczania ludności wynikające najczęściej z czynników ekonomicznych, społecznych, politycznych lub przyrodniczych. Obejmuje zarówno przemieszczenia wewnętrzne, czyli w obrębie jednego kraju, jak i międzynarodowe, polegające na przekraczaniu granic państwowych. Może mieć charakter stały i tymczasowy, wiązać się ze zmianą miejsca zamieszkania lub tylko środowiska społeczno-zawodowego. Migracja jest zjawiskiem dynamicznym i wielowymiarowym, które wpływa na struktury demograficzne, zawodowe, gospodarcze i kulturowe zarówno krajów pochodzenia migrantów jak i krajów imigracji.

Istnieje wiele różnych podziałów i klasyfikacji migracji według kryterium czasu, przestrzeni, charakteru aktywności, kierunku, trwałości itp. (Cabańska, 2011). Niektóre z tych podziałów zamierzamy przedstawić w tym opracowaniu. Wybrane kryteria podziału i definicje podajemy w tabeli 1.

Table 1. Classification of migration

Tabela 1. Klasyfikacja migracji

Criterion Kryterium	Name Nazwa	Definition Definicja
Duration of stay abroad Czas trwania pobytu za granicą	short-term krótkookresowe	migration with the intention of returning, usually lasting less than a year migracje z zamiarem powrotu, trwające zazwyczaj mniej niż rok
	long-term długookresowe	settling in another country for a period longer than one year osiedlenie się w innym kraju na okres dłuższy niż rok
Patterns of movement Wzorce zachowań ruchowych	stepwise krokowe	moving from smaller to larger towns przemieszczenie z mniejszych do większych miejscowości
	pendular wahadłowe	regular movement between the place of origin and the destination regularny ruch między miejscem pochodzenia a miejscem docelowym
	circular okrężne	living between two locations, spending a significant amount of time in both życie pomiędzy dwoma lokalizacjami, spędzanie znacznej ilości czasu w obu
	seasonal sezonowe	migration related to the availability of work at specific times of the year migracje związane z dostępnością pracy w określonych porach roku

Criterion Kryterium	Name Nazwa	Definition Definicja
	return powrotne	returning after a long period of emigration powroty po dłuższej emigracji
	chain łańcuchowe	migration of a group of people who replace each other in the workplace migracja grupy osób, które zastępują się w miejscach pracy
Migration decisions Decyzje migracyjne	voluntary dobrowolne	decisions made by migrants of their own free will decyzje podejmowane przez migrantów z własnej woli
	involuntary mimowolne	migration caused by pressure or forced by circumstances migracje wywołane presją lub wymuszone przez sytuację
Legal regulations Przepisy prawne	legal legalne	staying abroad in accordance with the law and with valid documents przebywanie za granicą zgodnie z przepisami prawa i posiadając ważne dokumenty
	illegal nielegalne	staying abroad without valid documents przebywanie za granicą bez ważnych dokumentów
	unregulated nieuregulowane	staying after the expiry of documents pobyt po wygaśnięciu ważności dokumentów
Reasons for migration Przyczyny migracji	economic zarobkowe	searching for work or better financial conditions poszukiwanie pracy lub lepszych warunków finansowych
	social społeczne	change of residence related to marriage zmiany miejsca zamieszkania związane z zawarciem związku małżeńskiego
	health zdrowotne	relocation for the purpose of improving health przemieszczenia w celu poprawy zdrowia
	tourism turystyczne	travel related to recreation and leisure wyjazdy związane z rekreacją i wypoczynkiem
	religious religijne	travel to places of spiritual significance podróże do miejsc o znaczeniu duchowym
	ecological ekologiczne	travel resulting from a desire to change the natural environment wyjazdy wynikające z chęci zmiany środowiska przyrodniczego

Source: Study based on: [Kacperska et al. 2019, pp. 13-15].

Źródło: Opracowanie na podstawie: [Kacperska i in. 2019, s. 13-15].

One of the main ways of classifying migration is based on the scope related to the type of political borders crossed, such as the borders of continents, integration agreements, countries, regions, or other internal territorial units (Gieorgica, 2018). In this context, we distinguish between internal migration, which takes place within a country, and external migration, i.e., international migration. International migration is global in nature, with migratory movements taking place in various directions, both across state borders and at the intercontinental level. Depending on the place of origin and destination, migration is divided into international, interregional, and local (Rymarczyk, 2010). According to the definition adopted by the United Nations, international migration is the process of changing one's main place of residence, which involves crossing a national border and lasts for at least one year. This definition aims to distinguish long-term migration from short-term forms of mobility, such as tourist travel, business trips,

Jednym z głównych sposobów podziału migracji jest klasyfikacja oparta na zasięgu związanym z rodzajem przekraczanych granic politycznych, takich jak granice kontynentów, układów integracyjnych, państw, regionów czy innych wewnętrznych projednostek terytorialnych (Gieorgica, 2018). W tym kontekście wyróżniamy migracje wewnętrzne, które odbywają się w obrębie kraju, oraz migracje zewnętrzne, czyli międzynarodowe. Migracje międzynarodowe mają charakter globalny, a ruchy migracyjne przebiegają w różnych kierunkach, zarówno przez granice państw jak i na poziomie międzykontynentalnym. W zależności od miejsca początkowego i docelowego migracje dzielimy na międzynarodowe, międzyregionalne i lokalne (Rymarczyk, 2010). Zgodnie z definicją przyjętą przez Organizację Narodów Zjednoczonych, migracja międzynarodowa to proces zmiany głównego miejsca zamieszkania, który wiąże się z przekroczeniem granicy państwowej i trwa przez okres co najmniej jednego roku. Definicja ta ma na celu odróżnienie migracji długoterminowej

or other temporary trips that do not result in a permanent change of residence (Bożyk, 2004).

Contemporary population migration is one of the most complex and multidimensional socio-economic phenomena of a global nature. Its course is characterized by a so-called dynamic evolution, which means constant changes in the scale, directions, structure, and motives of population movements. This phenomenon is subject to constant change under the influence of various political, economic, social, environmental, and technological factors. The International Organization for Migration distinguishes four main factors influencing migration: globalization and integration processes, geopolitical factors, demographic trends, and transnational trends (IOM, 2008). Today, migration takes place in all countries of the world. In addition to the improvement in the overall mobility of the population, the main factors prompting people to emigrate from a given country include various economic, social, and political reasons such as unemployment, low wages, security threats, conflict, violence and intolerance, difficult living conditions, cultural differences, and others. The issue of migration can be assessed from the point of view of the benefits and concerns of migrants, as well as the positives and negatives of the country of origin and the country receiving migrants. Table 2 provides an overview of the effects of migration from these three perspectives.

od krótkofalowych form mobilności, takich jak podróże turystyczne, delegacje służbowe czy inne tymczasowe wyjazdy, które nie skutkują trwałą zmianą miejsca przebywania jednostki (Bożyk, 2004).

Współczesna migracja ludności stanowi jedno z najbardziej złożonych i wielowymiarowych zjawisk społeczno-gospodarczych o charakterze globalnym. Jej przebieg charakteryzuje się tzw. dynamiczną ewolucją, która oznacza nieustanne zmiany zarówno w skali, kierunkach, strukturze jak i motywach przemieszczeń ludności. Zjawisko to podlega stałym przeobrażeniom pod wpływem różnych czynników politycznych, gospodarczych, społecznych, środowiskowych i technologicznych. Międzynarodowa Organizacja Migracji wyróżnia cztery główne czynniki wpływające na migracje: procesy globalizacyjne i integracyjne, czynniki geopolityczne, trendy demograficzne i tendencje ponadnarodowe (IOM, 2008). Współcześnie migracje mają miejsce we wszystkich krajach świata. Poza poprawą ogólnej mobilności ludności do głównych czynników skłaniających ludzi do emigracji z danego kraju można zaliczyć różne przyczyny gospodarcze, społeczne i polityczne takie jak: bezrobocie, niskie wynagrodzenia, zagrożenie bezpieczeństwa, konflikty, przemoc i brak tolerancji, trudne warunki bytowe, różnice kulturowe i in. Problematykę migracji można oceniać z punktu widzenia korzyści i obaw osób migrujących a także pozytywów i negatywów kraju pochodzenia oraz kraju przyjmującego migrantów. Ogólne zestawienie skutków migracji z tych trzech perspektyw zawiera tabela 2.

Table 2. Effects of migration

Tabela 2. Skutki migracji

Positive Pozytywne	Negative Negatywne
For the country of origin of emigrants Dla kraju pochodzenia emigrantów	
– reduction of unemployment in the domestic market; zmniejszenie bezrobocia na rynku krajowym; – increase in the inflow of income from abroad to the country of origin of migrants; wzrost napływu dochodów z zagranicy do kraju pochodzenia migrantów; – improvement in the standard of living of migrants' families; poprawa poziomu życia rodzin migrantów; – enrichment of culture through the exchange of experiences and the elimination of negative stereotypes. wzbogacenie kultury poprzez wymianę doświadczeń i eliminację negatywnych stereotypów.	– loss of young people who benefited from national public services, e.g., education; utrata młodych ludzi, którzy korzystali z krajowych świadczeń publicznych, np. edukacji; – migration of young people accelerates the aging of the population; migracja młodych przyspiesza zjawisko starzenia się społeczeństwa; – reduction in the pool of skilled personnel ('brain drain'). zmniejszenie zasobów wykwalifikowanej kadry („drenaż mózgów”).

Positive Pozytywne	Negative Negatywne
For the country receiving immigrants Dla kraju przyjmującego imigrantów	
– greater availability of labor; większa dostępność siły roboczej; – acceleration of economic growth; przyspieszenie wzrostu gospodarczego; – reduction in budgetary expenditure on education, previously covered by the country of origin of migrants; zmniejszenie wydatków budżetowych na edukację, pokrywanych wcześniej przez kraj pochodzenia migrantów; – access to specialist skills and professions; dostęp do specjalistycznych umiejętności i zawodów; – increased production of goods and services. zwiększona produkcja dóbr i usług.	– difficulties in finding work due to increased competition; trudności w znalezieniu pracy z powodu zwiększonej konkurencji; – higher requirements for employees; podniesienie wymagań wobec pracowników; – increased costs for the state related to the assimilation of immigrant families (e.g., language courses); zwiększone koszty państwa związane z asymilacją rodzin imigrantów (np. kursy językowe); – intensification of social conflicts, increase in crime. nasilenie konfliktów społecznych, wzrost przestępczości.
For the migrant Dla migranta	
– higher wages in the destination country than in the country of origin; wyższe zarobki w kraju docelowym niż w kraju pochodzenia; – improvement in personal quality of life and living conditions for the family; poprawa jakości życia osobistego i warunków bytowych dla rodziny; – opportunity to acquire new qualifications and professional skills; szansa na zdobycie nowych kwalifikacji i umiejętności zawodowych; – improvement of language skills; doskonalenie umiejętności językowych; – experience of a new culture, traditions and way of life in the destination country. doświadczenie nowej kultury, tradycji i sposobu życia w kraju docelowym.	– separation from family and loved ones; rozłąka z rodziną i bliskimi; – developmental problems of children in single-parent families and the phenomenon of so-called ‘migration orphans’; problemy rozwojowe dzieci w niepełnych rodzinach oraz zjawisko tzw. „sierot migracyjnych”; – the need to take up work below qualifications (wasting professional potential); konieczność podejmowania pracy poniżej kwalifikacji (marnowanie potencjału zawodowego); – high costs associated with migration, such as transport and renting accommodation. wysokie koszty związane z migracją, takie jak transport i wynajem mieszkania.

Source: Based on: (Bożyk, 2004, Kacperska et al. 2019).

Źródło: Opracowanie na podstawie: (Bożyk, 2004, Kacperska i in. 2019).

It is particularly important for economic policy and development programs to determine the significance of migration for the entire economy and society of the countries concerned. Migration can significantly support economic development, but it can also weaken it. It affects the economic sphere, but at the same time it can generate challenges related to social integration, demographic changes, and the burden on the public finance system (Barwińska-Majdowicz, Puchalska, 2010, Orłowska, 2010). The effects vary between countries of origin (emigration) and destination countries (immigration). The most important of these are as follows.

The benefits for countries of emigration can be summarized as follows (Kaczmarczyk, 2011, World Bank, 2023):

Dla polityki gospodarczej i programów rozwoju szczególnie ważne jest określenie znaczenia migracji dla całej gospodarki i społeczeństwa dla krajów, których dotyczy. Migracja może stanowić istotne wsparcie rozwoju gospodarczego lecz także jego osłabienie, wpływa na sferę ekonomiczną lecz jednocześnie może generować wyzwania związane z integracją społeczną, zmianami demograficznymi czy obciążeniem systemu finansów publicznych (Barwińska-Majdowicz, Puchalska, 2010, Orłowska, 2010). Wywołane skutki są różne dla krajów odpływu (emigracji) i krajów docelowych (imigracji). Ważniejsze z nich są następujące.

Podsumowanie korzyści dla krajów emigracji można ująć następująco (Kaczmarczyk, 2011, World Bank, 2023):

- Reduced pressure on the labour market. In countries with high unemployment, emigration can reduce socio-economic tensions.
- Remittances sent by emigrants to their families are one of the most important sources of foreign income for many developing countries, often exceeding the value of direct foreign investment (World Bank, 2023).
- Migrants returning to their country often bring with them new skills and professional experience, as well as savings that can be used to develop economic activity.

The losses incurred by countries of emigration include (Kaczmarczyk, 2011, World Bank, 2023):

- The loss of a significant part of the working-age population leads to significant changes in the demographic structure and the emergence of difficult demographic problems.
- The emigration of educated people of working age leads to a 'brain drain,' a phenomenon that weakens the country's development potential, especially in key sectors such as health, education, and new technologies.
- The long-term separation of migrants can contribute to the breakdown of families and the deterioration of the social situation of children left without the care of one or both parents.

The most important benefits for immigration countries include (Gieorgica, 2018):

- Filling labour market shortages. Immigrants generally take on jobs that local workers are reluctant to do, mainly in the construction, agriculture, and healthcare sectors.
- Increased budget revenues. Legally employed immigrants pay taxes and other mandatory contributions.
- The development of multiculturalism, which can strengthen the openness, creativity, and innovation of society.

The negative effects for host countries include (Gieorgica, 2018):

- The burden on the public finance system, especially in the initial phase, with the costs of social assistance, education, and healthcare for immigrants.
- The risk of increased social conflict, crime, tensions, and social threats.

- Redukcja presji na rynek pracy. W krajach o wysokim bezrobociu emigracja może powodować zmniejszenie napięć społeczno-gospodarczych;
- Przekazy pieniężne dla rodzin przekazywane przez emigrantów stanowią jedno z najważniejszych wpływów zagranicznych dla wielu krajów rozwijających się, często wyższe od wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych (World Bank, 2023);
- Migranci powracający do kraju często przywożą z sobą nowe umiejętności i doświadczenie zawodowe oraz oszczędności, które mogą być wykorzystane w rozwijaniu działalności gospodarczej.

Wśród strat krajów emigracji należy wymienić (Kaczmarczyk, 2011, World Bank, 2023):

- Utrata znacznej części ludności w wieku produkcyjnym prowadzi do istotnych zmian w strukturze demograficznej i pojawienia się trudnych problemów demograficznych;
- Emigracja osób wykształconych w wieku produkcyjnym prowadzi do „drenażu mózgów”, zjawiska które osłabia potencjał rozwojowy kraju szczególnie w sektorach kluczowych, takich jak zdrowie, edukacja czy nowe technologie;
- Wieloletnia rozłąka migrantów może przyczynić się do rozpadu rodzin i pogorszenia sytuacji społecznej dzieci pozostających bez opieki jednego czy dwojga rodziców.

Do najważniejszych korzyści krajów imigracji należą (Gieorgica, 2018):

- Wypełnianie niedoborów na rynku pracy. Imigranci podejmują na ogół prace niechętnie wykonywane przez lokalnych pracowników, głównie w sektorze budownictwa, w rolnictwie czy opiece zdrowotnej;
- Wzrost dochodów budżetowych. Legalnie pracujący imigranci płacą podatki i inne świadczenia obowiązkowe;
- Rozwój wielokulturowości, co może wzmacniać otwartość, kreatywność i innowacyjność społeczeństwa.

Negatywne skutki dla krajów przyjmujących obejmują (Gieorgica, 2018):

- Obciążenie systemu finansów publicznych, zwłaszcza w fazie początkowej, kosztami na pomoc socjalną, edukację i opiekę zdrowotną imigrantów;

- The possibility of structural problems in the areas of social integration, diversification, marginalization, and social exclusion.

Contemporary migration plays a key role in shaping the social, economic, and political situation in the world. It has its roots in the diverse demographic, economic, and social situations of individual countries, as well as in tensions that pose a threat to internal security and armed conflicts on an international scale. Migration processes are multidimensional and include both internal population movements within individual countries and international migration. The inherently complex phenomenon of migration is further complicated by numerous regulations, rules, and restrictions imposed by national authorities and international organizations. Contemporary societies attempt to manage them through a variety of migration strategies, policies, and programs focusing on border control, asylum systems, and migrant integration (Rymarczyk, 2010). The multifaceted phenomena of globalization create a favourable climate for international migration, and its marked acceleration is driven by armed conflicts. The phenomenon of globalization promotes the spatial mobility of various social groups for economic, social, and cultural reasons, increasing the scope of migration and the diversity of behaviours of those participating in this phenomenon, i.e., migrants (Skoczek, 2010). Armed conflicts and persecution are the cause of intensified waves of refugees.

The effects of migration can be considered from the point of view of individuals, households and entrepreneurs, social groups, regions and countries, nations and continents. Today, the increased influx of people from other continents to Europe, especially to Central Europe, is mostly perceived negatively (Ceccorulli, 2009, Kacperska et al. 2019). The intense, excessive migration of people to Europe over the last fifteen years is taking on the character of a crisis. A migration crisis is a phenomenon involving a sudden and massive influx of migrants into a given country or region, which exceeds the institutional, social, financial, and political capacity to rationally utilize the large number of arrivals. The essence of the crisis is that migration ceases to be a process that can be managed and controlled

- Ryzyko wzrostu pojawienia się konfliktów społecznych, wzrostu przestępczości, napięć i zagrożeń społecznych;
- Możliwość pojawienia się strukturalnych problemów w sferze integracji społecznej, dywersyfikacji, marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Współczesne migracje odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu sytuacji społecznej, gospodarczej i politycznej na świecie. Mają swoje źródło w zróżnicowanej sytuacji demograficznej, ekonomicznej i społecznej poszczególnych krajów oraz w napięciach rodzących zagrożenie bezpieczeństwa wewnętrznego i konflikty zbrojne w skali międzynarodowej. Procesy migracyjne mają charakter wielowymiarowy i obejmują ruchy ludności zarówno wewnątrz poszczególnych państw jak i migracje międzynarodowe. Złożone z natury rzeczy zjawisko migracji jest komplikowane przez liczne regulacje, przepisy i ograniczenia nakładane przez władze krajowe i organizacje międzynarodowe. Współczesne społeczeństwa próbują nimi zarządzać poprzez różnorodne strategie, polityki i programy migracyjne, koncentrujące się na kontroli granic, systemach azylowych oraz integracji migrantów (Rymarczyk, 2010). Sprzyjający klimat dla migracji międzynarodowych stwarzają wielopłaszczyznowe zjawiska globalizacji zaś ich wyraźne przyspieszenie animowane jest przez konflikty zbrojne. Zjawisko globalizacji sprzyja mobilności przestrzennej różnych grup społecznych z powodów ekonomicznych, społecznych i kulturowych, powoduje zwiększenie zasięgu migracyjnego oraz zwiększenie różnorodności zachowań osób biorących udział w tym zjawisku, czyli migrantów (Skoczek, 2010). Konflikty zbrojne i prześladowania są przyczyną pojawiania się nasilonych fal uchodźców.

Skutki migracji można rozpatrywać z punktu widzenia poszczególnych osób, gospodarstw domowych i przedsiębiorców, grup społecznych, regionów i krajów, narodów i kontynentów. Współcześnie nasilony napływ ludności z innych kontynentów do Europy, zwłaszcza do Europy Środkowej, postrzegany jest przeważnie negatywnie (Ceccorulli, 2009, Kacperska i in. 2019). Nasilona, nadmierna migracja ludności do Europy w okresie ostatniego piętnastolecia nabiera charakteru kryzysowego. Kryzys migracyjny to zjawisko polegające na nagłym i masowym napływie migrantów

and becomes a humanitarian, social, and political challenge that can lead to internal tensions, increased anti-migration sentiments, overburdened social welfare, health care, and education systems, as well as a source of deterioration in international relations.

The migration crisis of the 21st century in Europe

Several main models of migration can be distinguished in European countries. The most common are economic migration, where people move in search of better working and living conditions, and migration related to family reunification. In conditions of political stability, educational migration is also important, while in times of conflict and persecution, refugee and asylum migration increases. Since the beginning of the 21st century, Europe has become a major immigration area, and the intensifying migration process has taken on a crisis character since 2015.

The beginnings of the current migration crisis in Europe first appeared in the Mediterranean countries. This was linked to growing destabilization in Africa and the Middle East. In 2010, mass protests broke out in Tunisia in North Africa, and in 2011, the regime of Muammar al-Gaddafi, which had previously cooperated effectively with Italy in controlling migration, was overthrown (Dudzik, 2015). Under the agreement, Libya stopped attempts to migrate to Italy, and if migrants successfully reached that country, it was obliged to take back illegal migrants. After Gaddafi was overthrown, the agreement ceased to function and migration could no longer be controlled. Since 2012, the agreement has been formally suspended and migrants, with the help of smugglers, have gained open access to Europe. The scale and complexity of the refugee problem in Europe led to a migration crisis, which came to a head in 2015 (Pawłowski, Michalska, 2020). That year, more than 850,000

do danego kraju lub regionu, który przekracza możliwości instytucjonalne, społeczne, finansowe i polityczne racjonalnego wykorzystania dużej masy przybyłej ludności. Istota kryzysu polega na tym, że migracja przestaje być procesem dającym się sterować i kontrolować a staje się wyzwaniem humanitarnym, społecznym i politycznym, które może prowadzić do napięć wewnętrznych, wzrostu nastrojów antymigracyjnych, przeciążenia systemów opieki społecznej, ochrony zdrowia i edukacji a także źródłem pogorszenia stosunków międzynarodowych.

Kryzys migracyjny XXI wieku w Europie

W krajach europejskich można wyróżnić kilka głównych modeli migracji. Najczęściej występują migracje zarobkowe, kiedy to ludzie przemieszczają się w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia, oraz migracje związane z łączeniem rodzin. W warunkach stabilności politycznej ważne są także migracje edukacyjne, natomiast w okresie pojawiania się konfliktów i prześladowań narastają migracje uchodźcze i azylowe. Od początku XXI wieku Europa stała się głównym obszarem imigracyjnym, a nasilający się proces migracji przybrał od 2015 roku charakter kryzysowy.

Początki aktualnego kryzysu migracyjnego w Europie pojawiły się najpierw w państwach basenu Morza Śródziemnego. Było to związane z narastającą destabilizacją w Afryce i na Bliskim Wschodzie. W 2010 r. w Afryce Północnej wybuchły masowe protesty w Tunezji a w 2011 r. obalony został reżim Muammara al-Kadafiego, który dotąd skutecznie współpracował z Włochami w zakresie kontroli migracji (Dudzik, 2015). W ramach porozumienia Libia wstrzymywała próby migracji do Włoch, a w przypadku skutecznego dotarcia do tego kraju była zobowiązana do ponownego przyjęcia nielegalnych migrantów. Po obaleniu Kadafiego układ przestał działać a migracja nie mogła być dalej kontrolowana. Od 2012 r. umowa formalnie została zwieszona a migranci, korzystając z pomocy przemytników, zyskali otwartą drogę do Europy. Skala i złożoność problemu uchodźców do Europy prowadziła do kryzysu migracyjnego, który ujawnił się z dużą siłą w 2015 roku (Pawłowski, Michalska, 2020). W tym to roku drogą morską, głównie do Grecji, przybyło ponad 850 tysięcy uchodźców z Bliskiego i Środkowego

refugees from the Middle East and other regions arrived by sea, mainly to Greece. Most continued their journey through the Western Balkans to Northern and Western Europe (UHNCR, 2015). The main reasons for this mass migration were armed conflicts in Syria, Afghanistan, Iraq, and Libya, as well as demographic growth in Arab countries, Pakistan, and Bangladesh. Political instability in Eritrea, Ethiopia, and South Sudan also caused mass population movements towards Europe.

Another important source of the migration crisis in Europe was Russia's invasion of Ukraine in February 2022. The war caused the largest flow of refugees to Poland and further to Germany and other Western European countries since World War II.

Migrants from southern European countries – Kosovo, Albania, and Serbia were also headed to Germany, France, Scandinavian countries, the Netherlands, and the United Kingdom. Between February 24 and mid-May 2022, Poland accepted 3.5 million refugees from Ukraine. By the end of 2022, the number of refugees from Ukraine had risen to 8.8 million, of whom 1.5 million were registered as beneficiaries of temporary protection (ESM, 2022).

The migration of people from Africa and Asia to Europe follows different routes. Frontex [2017] identified several main migration routes to Western and Central Europe:

- The West African route from Morocco to the Canary Islands;
- The western Mediterranean route – from Morocco to Spain via the Mediterranean Sea or Ceuta and Melilla;
- The central Mediterranean route – from Algeria, Tunisia, or Libya via the Mediterranean Sea to Italy;
- The Eastern Mediterranean route, which has two versions: by sea across the Mediterranean from Turkey to Greece, Italy, or Cyprus, and by land from Turkey to Greece or Bulgaria;
- The Balkan route – from Serbia to Hungary or Croatia and Slovenia;
- The Ukrainian route – from Ukraine to Poland, Slovakia, Hungary, and Romania;
- The Arctic route – from Russia to Finland or Norway;

Wschodu oraz innych regionów. Większość kontynuowała podróż przez Bałkany Zachodnie do Europy Północnej i Zachodniej (UHNCR, 2015). Głównym powodem tej masowej migracji były konflikty zbrojne w Syrii, Afganistanie, Iraku i Libii oraz wyż demograficzny w krajach arabskich, Pakistanie i Bangladeszu. Niestabilność polityczna w Erytrei, Etiopii oraz Sudanie Południowym powodowała także masowe przemieszczenia ludności w kierunku Europy.

Innym ważnym źródłem kryzysu migracyjnego w Europie była napaść Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. Wojna spowodowała największy po II wojnie światowej w Europie przepływ uchodźców do Polski i dalej do Niemiec i innych krajów Europy Zachodniej. Do Niemiec, Francji, krajów Skandynawskich, Holandii i Wielkiej Brytanii kierowali się także migranci z położonych na południu krajów Europy – migranci z Kosowa, Albanii i Serbii. W okresie od 24 lutego do połowy maja 2022 r. Polska przyjęła 3,5 mln osób będących uchodźcami z Ukrainy. Do końca 2022 r. liczba uchodźców z Ukrainy wzrosła do 8,8 miliona, z czego 1,5 miliona zostało zarejestrowanych jako osoby korzystające z ochrony czasowej (ESM, 2022).

Migracja ludności z Afryki i Azji do Europy przebiega różnymi szlakami. Frontex [2017] wyróżnił kilka głównych szlaków migracyjnych do Europy Zachodniej i Środkowej:

- Szlak zachodnio-afrykański przebiegający z Maroka na Wyspy Kanaryjskie;
- Szlak zachodni, śródziemnomorski – z Maroka do Hiszpanii przez Morze Śródziemne lub Ceutę i Melillę;
- Szlak centralny, śródziemnomorski – z Algierii, Tunezji lub Libii przez Morze Śródziemne do Włoch;
- Szlak wschodnio-śródziemnomorski mający dwie wersje ; drogą morską przez Morze Śródziemne z Turcji do Grecji, Włoch lub na Cypr oraz drogą lądową z Turcji do Grecji lub Bułgarii;
- Szlak bałkański – z Serbii do Węgier lub Chorwacji i Słowenii;
- Szlak ukraiński – z Ukrainy do Polski, Słowacji, Węgier i Rumunii;
- Szlak arktyczny – z Rosji do Finlandii lub Norwegii;

After Russia's aggression against Ukraine, a new Belarusian route emerged – from Turkey and Russia to Belarus and from there to Poland, Lithuania, and other Baltic countries. Entering the European Union allows movement to other countries within the Community. The size of migration flows along these routes varies depending on climatic and political conditions and other factors and circumstances.

The number of immigrants to European countries, including the EU states, varies over time. In 2023, 4.3 million people arrived in the European Union, which was a decrease of about 1 million compared to 2022, when 5.3 million immigrants from outside the EU arrived in the EU. Of this total number of immigrants, approximately 1.5 million people had previously resided in another EU state. Data for the top 15 European states receiving migrants is shown in Table 3.

Po agresji Rosji na Ukrainę ujawnił się silniejszy szlak białoruski – z Turcji i Rosji na Białoruś a stąd do Polski, Litwy i innych krajów bałtyckich. Wejście na teren Unii Europejskiej umożliwia przemieszczanie się do innych krajów Wspólnoty. Rozmiary przepływów migracyjnych tymi szlakami zmieniają się w zależności od warunków klimatycznych i politycznych oraz innych czynników i okoliczności.

Liczba imigrantów do krajów europejskich, w tym do krajów UE zmienia się w czasie. W 2023 roku do Unii Europejskiej przybyło 4,3 miliona osób, co oznaczało spadek o około 1 miliona w porównaniu z rokiem 2022, kiedy to do UE przybyło 5,3 miliona imigrantów spoza krajów tego ugrupowania. Z tej ogólnej liczby imigrantów około 1,5 miliona osób już wcześniej przebywało w innym kraju UE. Dane dla czołowej 15 krajów europejskich przyjmujących migrantów zawiera tabela 3.

Table 3. Immigration to European countries by country of previous residence in 2023

Tabela 3. Imigracja do krajów europejskich według kraju poprzedniego zamieszkania w 2023 roku

Country Kraj	Number of immigrants Liczba imigrantów	Including: W tym:					
		from EU state z kraju UE		outside the EU z kraju spoza UE		from unknown country z nieznanego kraju	
	(thousand) (tys.)	(thousand) (tys.)	(%)	(thousand) (tys.)	(%)	(thousand) (tys.)	(%)
Germany Niemcy	1271,2	323,5	25,4	905,3	71,2	42,4	3,3
Spain Hiszpania	1251,0	208,9	16,7	1042,0	83,3	0,0	0,0
Italy Włochy	439,7	68,0	15,5	371,6	84,5	0,0	0,0
France Francja	417,6	109,7	26,3	307,9	73,7	0,0	0,0
Romania Rumunia	324,1	127,2	39,2	182,6	56,3	14,3	4,4
Poland Polska	303,3	96,9	31,9	206,3	68,0	0,1	0,0
The Netherlands Niderlandy	274,6	112,6	41,0	159,7	58,2	2,3	0,8
Switzerland Szwajcaria	263,1	132,9	50,5	81,0	30,8	49,2	18,7
Portugal Portugalia	189,4	34,7	18,3	154,7	81,7	0,0	0,0
Belgium Belgia	169,6	79,1	46,6	88,6	52,3	1,8	1,1
Austria Austria	147,6	71,4	48,4	72,3	49,0	3,9	2,6
The Czech Republic Czechy	142,1	12,0	8,5	126,8	89,2	3,4	2,4

Country Kraj	Number of immigrants Liczba imigrantów	Including: W tym:					
		from EU state z kraju UE		outside the EU z kraju spoza UE		from unknown country z nieznanego kraju	
		(thousand) (tys.)	(%)	(thousand) (tys.)	(%)	(thousand) (tys.)	(%)
Greece Grecja	118,8	33,9	28,6	84,9	71,4	0,0	0,0
Denmark Dania	98,3	43,8	44,6	53,9	54,8	0,6	0,6
Hungary Węgry	96,2	32,3	33,6	63,7	66,2	0,2	0,2

Source: Eurostat (migr imm5prv).

Źródło: Eurostat (migr imm5prv).

In 2023, Germany and Spain each accepted over 1,250,000 immigrants, of whom over 70% were from non-EU countries. Italy and France accepted over 400,000 immigrants each this year, while Poland and Romania accepted over 300,000 each. Table 3 shows that there are significant flows of people between individual EU member states as well as between other European countries.

In most cases, foreigners arriving in European countries should have a visa allowing them to enter the European Union legally. Traditionally, a large number of visas have been issued by the United Kingdom, France, and Germany, as well as the Netherlands, Spain, and Sweden. Obtaining a visa involves a lot of paperwork, and efforts to obtain a visa are not always successful. In this situation, many people decide to cross the border illegally. The number of illegal border crossings on individual routes is unknown. The number of detected crossings in 2009-2010 was just over 105,000, in 2014 it rose to 282,000, and in 2015 it exceeded 1.8 million, before falling to over 510,000 in 2016 and 162,000 in 2017. People who cross borders illegally in order to legalize their stay most often apply for refugee status or a residence permit on humanitarian grounds. The number of asylum seekers in the European Union in 2010 was around 260,000, in 2014 – 627,000, and in 2015 it rose to over 1.3 million. Illegal border crossings, especially across the Mediterranean Sea, often involve the risk of death. According to the International Organization for Migration, more than 3,500 people died at sea in 2014, nearly 3,700 in 2015,

W 2023 roku dwa kraje Niemcy i Hiszpania przyjęły każdy ponad 1250 tys. imigrantów z czego ponad 70% stanowiły osoby przybywające z krajów nie będących członkami UE. Włochy i Francja przyjęły w tym roku po ponad 400 tys. imigrantów, zaś Polska i Rumunia po ponad 300 tys. Z tabeli 3 można odczytać informację, że mają miejsce znaczne przepływy osób między poszczególnymi krajami członkowskimi UE a także między innymi krajami Europy.

Cudzoziemcy przybywający do krajów Europy w większości przypadków powinni posiadać wizę pozwalającą na legalny wjazd na teren Unii Europejskiej. Dużą liczbę wiz tradycyjnie wydawała Wielka Brytania, Francja i Niemcy a także Niderlandy, Hiszpania i Szwecja. Uzyskanie wizy wiąże się z wieloma formalnościami, a starania o pozyskanie wizy nie zawsze kończą się jej uzyskaniem. Wiele osób w tej sytuacji decyduje się na nielegalne przekroczenie granicy. Liczba nielegalnych przekroczeń granicy na poszczególnych szlakach nie jest znana. Liczba ujawnionych przekroczeń w latach 2009-2010 wynosiła nieco ponad 105 tys. osób, w 2014 r. wzrosła do 282 tys. a w 2015 r. przekroczyła 1,8 miliona, by zmniejszyć się do ponad 510 tys. w 2016 r. i 162 tys. w 2017 roku. Osoby nielegalnie przekraczające granice w celu zalegalizowania swojego pobytu najczęściej składają wnioski o przyznanie statutu uchodźcy lub o pozwolenie na pobyt ze względów humanitarnych. Liczba osób ubiegających się o azyl na terenie Unii Europejskiej w 2010 r. wynosiła około 260 tys., w 2014 r. – 627 tys., a w 2015 r. wzrosła do ponad 1,3 miliona. Nielegalne przekraczanie granic, zwłaszcza przez Morze Śródziemne, wiąże się

and around 5,000 migrants in 2016. The migration crisis has made it difficult for some European Union member states to carry out effective controls at their external borders and to receive arriving migrants in accordance with the applicable migration procedures. This situation particularly affected Greece, where in 2015 more than 868,000 people crossed the Aegean Sea and gained access to the entire Schengen area. In September 2015, eight countries in the zone (Belgium, Denmark, Germany, Hungary, Austria, Slovenia, Sweden, and Norway) reinstated controls at their borders.

Since migration can be both beneficial and detrimental to the host territory, the question arises as to when we can speak of a migration crisis and what its symptoms and signs are. In general, it can be said that a crisis occurs when the negative effects of population influx outweigh the positive effects of immigration. It is not easy to pinpoint this moment due to the spontaneity of movements, the diversity of places and sources of emigration, the complexity and cost of migrant movements, and the involvement of various, generally unofficial entities supporting migration flows. Migration often takes place in conditions of armed conflict and humanitarian crises that escape official regulation and control. Illegal migration is often associated with criminal activity, is a source of social tension and conflict, and poses a serious threat to a country's internal security. The threats resulting from excessive, especially illegal, migration stem both from the criminal activities of some immigrants and from the activities of organized criminal groups that profit from organizing movements. The most common threats to security associated with migration include (Raczyński, 2015, Mróz, 2017):

- The threat of robberies and attacks on women and lone individuals in isolated and unguarded places.
- An increase in the activity of criminal groups involved in document forgery, organizing illegal border crossings, human trafficking, and other forms of exploitation and criminal activity.
- Development of illegal activities facilitating the legalization of foreigners' stay.

często z niebezpieczeństwem śmierci. Według Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w 2014 r. na morzu zginęło ponad 3,5 tys. osób, w 2015 r. blisko 3,7 tys. a w 2016 r. około 5 tysięcy migrantów. Kryzys migracyjny spowodował w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej trudności w prowadzeniu skutecznych kontroli na granicach zewnętrznych oraz w przyjmowaniu przybywających migrantów według obowiązujących procedur migracyjnych. Takiej sytuacji dotknęła szczególnie Grecja, do której w 2015 r. przez Morze Egejskie dostało się ponad 868 tys. osób, które uzyskały dostęp do całej strefy Schengen. We wrześniu 2015 r. osiem państw tej strefy (Belgia, Dania, Niemcy, Węgry, Austria, Słowenia, Szwecja i Norwegia) przywróciło kontrole na swoich granicach.

Skoro migracje mogą być korzystne jak i niekorzystne dla terytorium przyjmującego powstaje pytanie kiedy możemy mówić o wystąpieniu kryzysu migracyjnego i jakie są jego symptomy i objawy. Ogólnie można powiedzieć, że kryzys ma miejsce wtedy, kiedy efekty negatywne przypływu ludności przewyższają skutki pozytywne imigracji. Uchwycenie tego momentu nie jest łatwe ze względu na spontaniczność przemieszczeń, różnorodność miejsc i źródeł emigracji, złożoność i kosztowność przemieszczania się migrantów oraz uczestniczenie różnych – na ogół nieoficjalnych podmiotów wspierających przepływy migracyjne. Migracja często przebiega w warunkach konfliktów zbrojnych i kryzysów humanitarnych, które wymykają się spod oficjalnej regulacji i kontroli. Nielegalna migracja często wiąże się z działalnością przestępczą, stanowi źródło napięć i konfliktów społecznych oraz stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego kraju. Zagrożenia wynikające z nadmiernej, zwłaszcza nielegalnej migracji wynikają zarówno z aktywności przestępczej niektórych imigrantów, jak i działań zorganizowanych grup przestępczych czerpiących zyski z organizacji przemieszczeń. Do najczęściej występujących zagrożeń migracji w sferze bezpieczeństwa należy zaliczyć (Raczyński, 2015, Mróz, 2017):

- Zagrożenie rozbojami i atakami na kobiety i samotne osoby w miejscach odosobnionych i niestrzeżonych;
- Wzrost aktywności grup przestępczych zajmujących się podrabianiem dokumentów, organizowaniem nielegalnego przekraczania granic,

- Inability to identify immigrants crossing the border illegally and increased difficulties in preventing and combating terrorism.
- The possibility of the formation of closed extremist communities that do not comply with national and local norms of functioning in society.

In addition to security issues, host countries also face health, educational, cultural, and social problems. Ensuring equal and effective access to health care for immigrants entails both costs and organizational and communication difficulties. Access to the healthcare system is often hampered by language difficulties, lack of insurance, formal and legal barriers, and other factors. Language and communication barriers are a significant obstacle for both patients and medical staff. A lack of precise understanding increases the risk of medical errors, misdiagnosis, or prolonged treatment (Strzelczyk, et al. 2019).

Despite the existing barriers to accessing the healthcare system, studies show that migrants generally enjoy better health than the population of the host country. This phenomenon, known as the "healthy migrant effect," results from the so-called positive selection of migrants - people who decide to migrate are usually young, physically and mentally fit, and have better education and social skills. In contrast, people struggling with serious health problems or disabilities are less likely to decide to move abroad (Razum, Twardella, 2002). Furthermore, another theory (salmon bias) suggests that foreigners whose health deteriorates often decide to return to their home country to spend the last stage of their lives among their loved ones. This may result in an underestimation of statistical morbidity and mortality rates among immigrants. In addition, many migrants come from developing countries where healthcare is very poor. By moving to a more developed country, migrants gain access to modern diagnostics, effective therapies, and better sanitary conditions, which translates into the possibility of obtaining more effective medical care and rapid improvement in health (Markides, 2011). However, it should be emphasized that protecting the health of migrants in the destination country is a complex, difficult, and costly issue. The health needs of migrants may differ significantly from

handlem ludźmi oraz innymi formami wyzysku i działalności przestępczej;

- Rozwój nielegalnej działalności ułatwiającej legalizację pobytu cudzoziemców;
- Brak możliwości identyfikacji imigrantów przekraczających granicę nielegalnie i wzrost trudności w sferze zapobiegania i walki z terroryzmem;
- Możliwość tworzenia się zamkniętych ekstremistycznych środowisk nie przestrzegających krajowych i lokalnych norm funkcjonowania w społeczeństwie.

Poza kwestiami bezpieczeństwa w krajach przyjmujących migrantów pojawiają się również problemy o charakterze zdrowotnym, edukacyjnym, kulturowym i społecznym. Zapewnienie dla imigrantów równego i skutecznego dostępu do świadczeń zdrowotnych pociąga zarówno koszty jak i trudności organizacyjne i komunikacyjne. Dostęp do systemu opieki zdrowotnej jest często utrudniony ze względu na trudności językowe, brak ubezpieczeń, bariery formalno-prawne i inne. Bariera językowa i komunikacyjna stanowi istotną przeszkodę zarówno dla pacjentów jak i personelu medycznego. Brak precyzyjnego zrozumienia zwiększa ryzyko błędów medycznych, niewłaściwej diagnozy czy wydłużonej kuracji (Strzelczyk, i in. 2019).

Pomimo istniejących barier w dostępie do systemu opieki zdrowotnej badania wykazują, że migranci charakteryzują się na ogół lepszym stanem zdrowia niż populacja kraju przyjmującego. Zjawisko to, znane jako efekt „zdrowego migranta”, wynika z tzw. selekcji pozytywnej migrantów – osoby decydujące się na migrację to zwykle osoby młode, sprawne fizycznie i psychicznie oraz posiadające lepsze wykształcenie i kompetencje społeczne. W przeciwieństwie do nich, osoby zmagające się z poważnymi problemami zdrowotnymi czy niepełnosprawnością rzadziej decydują się na wyjazd zagraniczny (Razum, Twardella, 2002). Ponadto, inna teoria (błąd łososia – salmon bias) sugeruje, że cudzoziemcy u których dochodzi do pogorszenia stanu zdrowia, często decydują się na powrót do kraju ojczystego aby spędzić ostatni etap życia wśród bliskich. Może to skutkować zaniżaniem statystycznych wskaźników zachorowalności i śmiertelności w grupie imigrantów. Ponadto, wielu migrantów pochodzi z krajów rozwijających się, gdzie stan opieki zdrowotnej jest na bardzo niskim

the standard needs of the local population. This is particularly true for the increased risk of infectious diseases, injuries, and mental disorders. Differences may also arise in terms of clinical symptoms, responses to medication, and the effectiveness of treatment. The requirements and preventive measures in the host country are often different from those in the country of emigration, e.g., in terms of vaccinations and protective procedures. The health protection of immigrants therefore poses a serious challenge for the host country, and difficulties in this area may exacerbate the migration crisis.

One of the major challenges for migrants, especially children and young people, is adapting to the education system of the host country. The main difficulty is the language barrier, which hinders effective participation in the available educational processes. Immigrants arrive in countries with education systems that differ from those in their countries of origin. Host countries receiving increasing numbers of migrants are introducing various support programs for newly arrived students, such as language courses, specialized integration classes, and integration support. In addition, teachers are trained and prepared to work in a multicultural environment. Support in language learning for immigrant students is crucial for the educational success and social integration of immigrant children (Ager, Strang, 2008). Despite the costs, it is essential as preparation for young newcomers to enter the labour market and integrate into the social, cultural, and political life of the country.

Migration has a significant impact not only on the social sphere of host countries, but also on their economic situation. An increased influx of people, especially in a short period of time, poses a number of challenges for national economies that require both systemic and financial responses. These effects are particularly evident in countries that do not have the resources to respond effectively to the needs associated with the reception of mass immigrants. Large-scale immigration rapidly increases social costs and the demand for resources necessary to provide housing, healthcare, education, and social benefits (Mróz, 2017).

poziomie. Przenosząc się do kraju bardziej rozwiniętego migranci uzyskują dostęp do nowoczesnej diagnostyki, skutecznych terapii i lepszych warunków sanitarnych co przekłada się na możliwość uzyskania bardziej skutecznej pomocy medycznej i szybkiej poprawy zdrowia (Markides, 2011). Należy jednak podkreślić, że ochrona zdrowia migrantów w kraju docelowym to kwestia złożona, trudna i kosztowna. Potrzeby zdrowotne migrantów mogą znacząco odbiegać od standardowych potrzeb populacji lokalnej. Dotyczy to szczególnie zwiększonego ryzyka chorób zakaźnych, urazów czy zaburzeń psychicznych. Różnice mogą pojawiać się również w zakresie objawów klinicznych, reakcji na leki czy skuteczności terapii. W kraju przyjmującym często inne są niż w kraju emigracji wymogi i działania profilaktyczne, np. w zakresie szczepień i procedur ochronnych. Ochrona zdrowia imigrantów stanowi zatem poważne wyzwanie dla kraju przyjmującego, a trudności w tym zakresie mogą pogłębiać zjawisko kryzysu migracyjnego.

Jednym z istotnych wyzwań dla migrantów, zwłaszcza dzieci i młodzieży, jest przystosowanie się do systemu edukacyjnego danego kraju. Główną trudność stanowi bariera językowa, która utrudnia skuteczne uczestnictwo w dostępnych procesach edukacyjnych. Imigranci trafiają do krajów, w których funkcjonują inne niż w ich kraju pochodzenia systemy nauczania. Kraje przyjmujące coraz więcej migrantów wprowadzają różne programy wsparcia dla uczniów przybyłych, takie jak kursy językowe, specjalistyczne klasy integracyjne oraz wsparcie integracyjne. Dodatkowo prowadzi się szkolenia i przygotowanie nauczycieli do pracy w środowisku wielokulturowym. Wsparcie w nauce języka podejmujących naukę imigrantów jest kluczowe dla sukcesu edukacyjnego i integracji społecznej dzieci imigrantów (Ager, Strang, 2008). Mimo kosztów jest ono niezbędne jako przygotowanie do wejścia młodych przybyszów na rynek pracy oraz włączenie ich w życie społeczne, kulturalne i polityczne kraju.

Migracja wywiera znaczący wpływ nie tylko na sferę społeczną państw przyjmujących, lecz także na ich sytuację ekonomiczną. Wzmógł się wpływ ludności, szczególnie w krótkim czasie stawia przed gospodarkami narodowymi szereg wyzwań wymagających odpowiedzi zarówno systemowych jak i finansowych. Skutki te są szczególnie widoczne w krajach nie dysponujących odpowiednimi

A symptom of the migration crisis is a general deterioration in social moods and attitudes towards foreigners. The behaviour of migrants can cause an increase in xenophobic attitudes, with migrants being exposed to discrimination and hostility from local communities. In the case of mass migration, there is a need to develop an appropriate migration strategy and policy that can prevent or mitigate the occurrence of a migration crisis. The result of such a policy can be the effective integration of migrants into local communities. Effective integration requires action on many levels – from ensuring access to education and social support, through labor market support, to counteracting discrimination and marginalization. The migration crisis can be overcome, or at least mitigated, if host countries introduce migration policies that promote integration and take into account the specific needs of migrants. Only through a comprehensive approach to educational, social, and economic issues can migrants fully participate in the social and professional life of the country they have arrived in.

The evolution of migration policy

Migration in the EU is subject to international regulations, regulations created by the European Union authorities, and legal acts enacted in individual member states. The most important international legal acts include (European Migration Network, 2025):

- The Convention Relating to the Status of Refugees, drawn up in Geneva on July 28, 1951;
- The Protocol Relating to the Status of Refugees, drawn up in New York on January 31, 1967;
- European Agreement on the Abolition of Visas for Refugees, drawn up in Strasbourg on April 20, 1959;

zasobami, aby skutecznie reagować na potrzeby związane z przyjęciem masowych imigrantów. Duża imigracja podnosi gwałtownie koszty społeczne, zapotrzebowanie na środki niezbędne do zapewnienia zakwaterowania, ochrony zdrowia, edukacji i świadczeń społecznych (Mróz, 2017).

Objawem kryzysu migracyjnego jest ogólne pogorszenie nastrojów społecznych i postaw wobec obcokrajowców. Zachowania migrantów mogą być przyczyną nasilenia się postaw ksenofobicznych, kiedy to migranci narażeni są na dyskryminację i wrogość ze strony społeczności lokalnych. W przypadku masowej migracji istnieje potrzeba wypracowania odpowiedniej strategii i polityki migracyjnej, które może zapobiec lub złagodzić wystąpienie kryzysu migracyjnego. Efektem takiej polityki może być skuteczna integracja migrantów w społecznościach lokalnych. Efektywna integracja wymaga działań na wielu poziomach – od zapewnienia dostępu do edukacji i wsparcia socjalnego, przez wsparcie na rynku pracy, po przeciwdziałanie dyskryminacji i marginalizacji. Kryzys migracyjny może być zniwelowany, a co najmniej złagodzony, jeśli państwa przyjmujące wprowadzą politykę migracyjną sprzyjającą integracji, która uwzględni specyficzne potrzeby migrantów. Tylko poprzez kompleksowe podejście do kwestii edukacyjnych, społecznych i ekonomicznych migranci mogą w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i zawodowym kraju do którego przybyli.

Ewolucja polityki migracyjnej

Migracje w UE podlegają regulacjom międzynarodowym, regulacjom kreowanym przez organy Unii Europejskiej oraz aktom prawnym stanowionym w poszczególnych krajach członkowskich. Do najważniejszych aktów prawnych a charakterze międzynarodowym należy zaliczyć (Europejska Sieć Migracyjna, 2025):

- Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie 28 lipca 1951 roku;
- Protokół dotyczący statusu uchodźców, sporządzony w Nowym Yorku dnia 31 stycznia 1967 roku;
- Europejskie porozumienie w sprawie zniesienia wiz dla uchodźców, sporządzone w Strasburgu dnia 20 kwietnia 1959 roku;

- European Agreement on the Transfer of Responsibility for Refugees, drawn up in Strasbourg on October 16, 1980.

Several distinct stages can be identified in the European Union's migration policy, linked both to the integration process itself and to the nature of population inflows. Initially, the approach of individual countries was predominantly humanitarian in nature. Member States adopted regulations facilitating the movement of labour between member states and enabling the reunification of immigrant families. Significant changes took place in the early 1970s, when security considerations became more important as a result of the energy crisis (Weinar, 2006). At that time, stricter controls on immigrants' access to the labour market were introduced. At the same time, many countries pursued a liberal asylum policy, accepting refugees from Central and Eastern Europe and Afghanistan, among others. Germany, Italy, and Sweden saw a particularly large influx of migrants, while countries such as France, the United Kingdom, and the Netherlands opened up to migrants from their former colonies (Wyligła, 2016).

The measures taken in the 1970s became the basis for the development of the European Union's common migration policy. Of key importance here were the Schengen Agreement signed in 1985 and the 1990 Implementing Convention, as well as the Dublin Convention, which established the rules and responsibilities of states for processing asylum applications, also concluded in 1990. The latter document entered into force in 1997. In the second half of the 1990s, as the economic situation in Europe stabilized, European Union member states adopted a more integrated approach to migration management. This approach took into account both the movement of people and the economic, social, and political consequences of migration (Lesińska, 2009). In 2005, the European Commission adopted the so-called Global Approach to Migration, a strategy defined as the external aspects of migration policy. It encompassed increased coordination, coherence, and synergies (COM, 2008). The foundation of this strategy was to be partnership with third countries, and the strategy itself focused on managing migration through political dialogue and practical cooperation

- Europejskie porozumienie o przekazywaniu odpowiedzialności za uchodźców, sporządzone w Strasburgu dnia 16 października 1980 roku.

W polityce migracyjnej Unii Europejskiej można wyróżnić kilka wyraźnych etapów powiązanych zarówno z samym procesem integracji jak i z charakterem napływu ludności. Początkowo dominowało podejście indywidualne poszczególnych krajów o charakterze humanitarnym. Państwa członkowskie przyjmowały regulacje ułatwiające przepływ siły roboczej między krajami członkowskimi oraz umożliwiające łączenie rodzin imigrantów. Istotne zmiany nastąpiły na początku lat 70. XX wieku, kiedy to w wyniku kryzysu energetycznego ważniejszą rolę nabrały względy bezpieczeństwa (Weinar, 2006). Wprowadzono wówczas zaostrzone kontrole dotyczące dostępu imigrantów do rynku pracy. Jednocześnie wiele krajów prowadziło liberalną politykę azylową, przyjmując uchodźców m.in. z Europy Środkowo-Wschodniej i Afganistanu. Szczególnie duży napływ migrantów odnotowały Niemcy, Włochy i Szwecja, natomiast takie kraje jak Francja, Wielka Brytania czy Holandia otwierały się na migrantów z dawnych kolonii (Wyligła, 2016).

Działania podjęte w latach siedemdziesiątych stały się podstawą kształtowania wspólnej polityki migracyjnej Unii Europejskiej. Kluczowe znaczenie miały tu : podpisany w 1985 r. Układ w Schengen i Konwencja Wykonawcza z 1990 r., a także Konwencja Dublińska, ustalająca zasady i odpowiedzialność państw za rozpatrywanie wniosku o azyl, zawarta również w 1990 roku. Ten ostatni dokument wszedł w życie w 1997 r. W drugiej połowie lat 90. XX wieku, wraz ze stabilizacją sytuacji gospodarczej w Europie, państwa Unii Europejskiej przyjęły bardziej zintegrowane podejście do zarządzania migracją. Podejście to uwzględniało zarówno kwestie przemieszczania się ludności, jak i skutki gospodarcze, społeczne i polityczne związane z migracją (Lesińska, 2009).

W 2005 r. Komisja Europejska przyjęła tzw. globalne podejście do migracji będące strategią definiowaną jako zewnętrzne aspekty polityki migracyjnej. Obejmowało ono zwiększenie koordynacji, spójność i efekty synergii (KOM, 2008). Fundamentem tej strategii miało być partnerstwo z krajami trzecimi, a sama strategia koncentrowała się na zarządzaniu migracjami poprzez dialog polityczny i współpracę praktyczną ukierunkowaną

focused on development. This approach enabled the development of bilateral cooperation plans with countries of origin and transit of migrants, providing a framework for dialogue with partner countries. In November 2006, the European Commission presented a document entitled 'A Global Approach to Migration,' and a year later issued a communication entitled 'Towards a European Migration Policy,' which addressed several important issues:

- The increasing inflow of migrants, especially from Africa;
- The growing demand of Member States for foreign labour;
- Mobility Partnerships, a program facilitating migration procedures with third countries (including Moldova, Georgia, and the Cape Verde Islands);
- Integration and intercultural dialogue, which provides for actions supporting the integration of migrants in employment, healthcare, social policy, and education, with particular emphasis on access to the labour market and learning the host country's language (COM, 2008).

In 2008, the European Commission also published a document entitled 'A Common Immigration Policy for Europe: Principles, Actions and Tools,' which defined nine key principles of a common migration policy (COM, 2008):

- Clear and fair rules for all parties;
- Matching migrants' qualifications to market needs;
- Integration as the foundation of an effective migration policy;
- Transparency and cooperation;
- Coherent and effective use of existing mechanisms;
- Cooperation with third countries;
- Visa policy consistent with the interests of the European Union;
- Comprehensive border management;
- Resolute action against illegal migration and human trafficking, and an effective return policy.

In 2009, the "Stockholm Programme" was adopted, defining the strategic directions of action within the European Union's migration policy for 2010-2014, taking into account internal security, justice, and the protection of

na rozwój. To podejście umożliwiło opracowanie planów współpracy dwustronnej z krajami pochodzenia i tranzytu migrantów, stanowiących ramy dla dialogu z państwami partnerskimi.

W listopadzie 2006 r. Komisja Europejska przedstawiła dokument zatytułowany „Podejście globalne do migracji”, a rok później ogłosiła komunikat pt. „Ku europejskiej polityce migracyjnej”, który odnosił się do kilku istotnych zagadnień:

- Wzrastającego napływu migrantów, zwłaszcza z Afryki;
- Rosnącego zapotrzebowania państw członkowskich na siłę roboczą z zagranicy;
- Partnerstwa na rzecz mobilności, programu ułatwiającego procedury migracyjne z państwami trzecimi (w tym z Mołdawią, Gruzją, Wyspami Zielonego Przylądka);
- Integracji i dialogu międzykulturowego, zakładającego działania wspierające proces integracji migrantów w zakresie zatrudnienia, ochrony zdrowia, polityki społecznej i edukacji przy szczególnym nacisku na dostęp do rynku pracy i naukę języka kraju przyjmującego (KOM, 2008).

W 2008 r. Komisja Europejska opublikowała również dokument pt. „Wspólna europejska polityka migracyjna: zasady, działania i narzędzia” w którym określono dziewięć kluczowych zasad wspólnej polityki migracyjnej (KOM, 2008):

- Jasne i sprawiedliwe zasady dla wszystkich stron;
- Dopasowanie kwalifikacji migrantów do potrzeb rynku;
- Integracja jako fundament skutecznej polityki migracyjnej;
- Przejrzystość i współpraca;
- Spójne i efektywne wykorzystanie istniejących mechanizmów;
- Współdziałanie z państwami trzecimi;
- Polityka wizowa zgodna z interesami Unii Europejskiej;
- Kompleksowe zarządzanie granicami;
- Stanowcze przeciwdziałanie nielegalnej migracji i handlowi ludźmi oraz efektywna polityka powrotów.

W 2009 r. przyjęto „Program Sztokholmski”, który określał strategiczne kierunki działań w ramach polityki migracyjnej Unii Europejskiej na lata 2010-2014, z uwzględnieniem bezpieczeństwa wewnętrznego, sprawiedliwości oraz ochrony

fundamental rights. With the end of this program, new migration challenges arose due to the mass influx of migrants to Greece and Italy. Consequently, in May 2015, the 'European Agenda for Migration' was adopted, aimed at structural reform of migration policy, strengthening the activities of the Frontex Agency, and implementing solidarity mechanisms to support Member States most burdened by migration. This document announced the creation of a pan-European resettlement system in the event of emergency situations (Wyligała, 2016).

In parallel to the migration efforts, in 2015 the European Commission presented the 'Security Agenda,' which identified three key areas of action: combating terrorism, combating organized crime, and countering cyber threats. The area of organized crime also addressed issues of illegal migration, human trafficking, and the activities of smuggling networks. The Agenda promoted improved analysis of migration routes, intensified cooperation with migrants' countries of origin, and better management of the European Union's external borders. The issue of international migration was not only a matter of interest for European Union bodies and the formulation of a common migration policy; it was also a matter of interest for individual Member States and the formulation of national strategies for addressing excessive immigration.

One of the European Commission's important proposals for addressing the migration crisis was to attempt to distribute some of the refugees from southern European countries, which were unable to cope with the massive influx of migrants across the Mediterranean, among other Member States. To this end, the Commission invoked Article 78(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union, which allows for the adoption of exceptional measures in the event of a sudden influx of migrants to one or more Member States. A temporary solution was a plan to relocate 40,000 asylum seekers in Greece and Italy (COM, 2015). The division was to be made according to an algorithm taking into account the country's population, GDP level, unemployment rate and the number of previously issued asylum decisions. With respect to the second program – the resettlement of 20,000 refugees residing in camps outside

praw podstawowych. Z końcem tego programu narastały nowe wyzwania migracyjne związane z masowym napływem migrantów do Grecji i Włoch. W związku z tym w maju 2015 r. przyjęto dokument „Europejska Agenda dla Migracji”, której celem była strukturalna reforma polityki migracyjnej, wzmocnienie działań Agencji FRONTEX oraz wdrożenie mechanizmów solidarnościowych, które miały wspierać państwa członkowskie najbardziej obciążone migracją. W dokumencie tym zapowiedziano stworzenie ogólnoeuropejskiego systemu przesiedleń w przypadku wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych (Wyligała, 2016).

Równolegle do działań w sferze migracji w 2015 r. Komisja Europejska przedstawiła dokument „Agenda Bezpieczeństwa”, w którym wskazano trzy kluczowe obszary działań: walka z terroryzmem, zwalczanie zorganizowanej przestępczości oraz przeciwdziałanie cyberzagrożeniom. W obszarze dotyczącym przestępczości zorganizowanej uwzględniono również kwestie nielegalnej migracji, handlu ludźmi oraz działania siatek przemytniczych. Agenda promowała usprawnienie analizy szlaków migracyjnych, intensyfikację współpracy z państwami pochodzenia migrantów oraz lepsze zarządzanie granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej. Kwestia migracji międzynarodowej stanowiła przedmiot zainteresowania nie tylko organów Unii Europejskiej i formułowania wspólnej polityki migracyjnej, była też przedmiotem zainteresowania poszczególnych państw członkowskich i formułowania krajowych strategii rozwiązywania kwestii nadmiernej imigracji.

Jedną z ważnych propozycji Komisji Europejskiej związaną z rozwiązywaniem kryzysu migracyjnego była próba rozdzielenia części uchodźców z państw położonych na południu Europy, które nie radziły sobie z masowym napływem imigrantów przez Morze Śródziemne między inne państwa członkowskie. W tym celu Komisja skorzystała z art. 78 ust. 3 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, umożliwiającego podejmowanie nadzwyczajnych środków w sytuacji nagłego napływu migrantów do jednego lub kilku państw członkowskich. Tymczasowym rozwiązaniem był plan relokacji 40 tys. osób ubiegających się o azyl w Grecji i Włoszech (KOM, 2015). Podział miał być dokonany według algorytmu uwzględniającego liczbę ludności kraju, poziom PKB, rozmiary

the European Union – a distribution based on voluntary declarations by states was proposed. However, the proposal for mandatory distribution met with significant opposition, particularly from the Visegrad Group countries, leading to the abandonment of the project. The failure of the voluntary relocation project led to the development of another mandatory relocation program for 120,000 people, including 50,400 from Greece, 15,600 from Italy, and 54,000 from Hungary (EU Council Decision, 2015/1601). Despite opposition from Central and Eastern European countries, the program was adopted and implemented with some adjustments (EU Council Decision, 2016/1754).

Despite limited progress in implementing the relocation programs, a parallel debate was held on the creation of permanent mechanisms for the distribution of refugees among member states, which would be activated automatically in situations of intensified crisis. In 2016, the European Commission presented a comprehensive plan to reform the European Community Asylum System, which included a revision of the Dublin III Regulation, the Reception Conditions Directive, and the conversion of the Procedures and Qualifications Directives into regulations. The most controversial proposal to amend the Dublin system, known as Dublin+, was the one that proposed automatic relocation of asylum seekers if one member state became overburdened. The criteria were to include the size and wealth of the country. If a country received an excessive number of applications, additional applicants would be transferred to other countries. A country could avoid accepting asylum seekers by paying a so-called 'solidarity tax' of €250,000 per person. This proposal was rejected by the Visegrad Group countries, which in 2016 proposed an alternative concept of 'effective solidarity.' It assumed maintaining the main principles of Dublin III and the possibility of supporting the most burdened countries in various forms, for example through financial support, assistance from EU agencies, organizing the return of illegal migrants, etc. The clash of these different visions of how to solve problems led to an impasse in the talks and discussions on migration policy reform and a new migration pact (Szymańska, 2017). The ongoing discussions

bezrobocia oraz liczby wcześniej wydanych decyzji azylowych. W odniesieniu do drugiego programu - przesiedlenia 20 tys. uchodźców przebywających w obozach poza Unia Europejską – proponowano podział według dobrowolnych deklaracji państw. Jednak propozycja podziału obowiązkowego spotkała się z dużym sprzeciwem, zwłaszcza państw Grupy Wyszehradzkiej, co spowodowało rezygnację z tego projektu. Fiasko projektu dobrowolnych przemieszczeń spowodowało opracowanie kolejnego programu obowiązkowej relokacji dotyczącej 120 tys. osób, w tym 50,4 tys. z Grecji, 15,6 tys. z Włoch i 54 tys. z Węgier (Decyzja Rady UE, 2015/1601). Program, mimo sprzeciwu krajów Europy Środkowo-Wschodniej przyjęto i realizowano z pewnymi korektami (Decyzja Rady UE, 2016/1754).

Pomimo ograniczonego postępu w realizacji programów relokacyjnych, równolegle prowadzono debatę o stworzeniu trwałych mechanizmów podziału uchodźców między kraje członkowskie, które uruchamiałyby się automatycznie w sytuacjach nasilenia kryzysu. W 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła kompleksowy plan reformy Wspólnotowego Europejskiego Systemu Azylowego, który obejmował rewizję rozporządzenia Dublin III, dyrektywy recepcyjnej oraz zmianę dyrektywy proceduralnej i kwalifikacyjnej na rozporządzenia. Największe kontrowersje wywołała propozycja zmiany systemu dublińskiego, znana pod nazwą Dublin+. Zakładała ona automatyczną relokację osób ubiegających się o azyl w przypadku nadmiernego obciążenia jednego z państw członkowskich. Kryteria miały obejmować wielkość i zamożność kraju. Jeśli do danego państwa napłynęła nadmierna liczba wniosków, kolejne osoby miałyby być kierowane do innych krajów. Państwo mogłoby uniknąć przyjęcia azylantów po zapłaceniu tzw. „podatku solidarnościowego” w wysokości 250 tys. euro za osobę. Ten projekt został odrzucony przez kraje Grupy Wyszehradzkiej, które w 2016 r. zaproponowały alternatywną koncepcję „efektywnej solidarności”. Zakładała ona utrzymanie głównych zasad Dublin III i możliwość wspierania państw najbardziej obciążonych w różnej formie, np. poprzez wsparcie finansowe, pomoc agencji unijnych, organizację powrotów nielegalnych migrantów i in. Zderzenie tych odmiennych wizji na sposób rozwiązywania problemów spowodowało impas w rozmowach i dyskusje na

coincided with negotiations undertaken within the UN since 2016 on the development of a global agreement enabling the coordination of migration processes worldwide. As a result of these efforts, in December 2018 in Marrakesh, a document entitled 'Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration' (abbreviated as 'Global Compact for Migration') was adopted. The pact entered into force on 2 January 2019. It contains 23 principles relating to various aspects of migration. It covers, among others, the principle of respect for human rights, the protection of migrants' dignity and integrity, and action against violence and discrimination. It also emphasizes the need to ensure migrants have access to basic services such as healthcare, education, and employment. The Compact supports the concept of sustainable development by promoting international partnership and cooperation in migration policy.

Continued reflection on migration policy led to the development and adoption of the European Union Pact on Migration and Asylum in May 2024. It is a set of legal acts aimed at streamlining EU migration policy by introducing a permanent and binding solidarity mechanism. The provisions of this Pact are scheduled to enter into force in 2026. They impose an obligation of annual solidarity between Member States, including the relocation of at least 30,000 applicants for international protection. Alternatively, a migration tax of approximately €20,000 per person and non-monetary measures in the form of seconded personnel or in-kind support may be used. The Solidarity Process involves an annual assessment of the migration situation by the European Commission. Countries under migratory pressure can apply for a reduction in transfer requirements, and instead of relocation, they can choose so-called alternative solidarity paths. Failure to implement the package within the designated timeframe, i.e., by mid-2026, exposes the country to infringement proceedings by the European Commission and possible penalties imposed by the Court of Justice of the European Union. Refusal to participate in the pact's implementation could lead to political isolation and increased pressure on other member states. The current EU Migration Pact is intended as a tool for better migration management

temat reformy polityki migracyjnej oraz nowego paktu migracyjnego (Szymańska, 2017). Trwające nadal dyskusje zbiegły się z podejmowanymi w ramach ONZ od 2016 r. negocjacjami w sprawie opracowania globalnego porozumienia umożliwiającego koordynację procesów migracyjnych na całym świecie. W efekcie tych starań w grudniu 2018 r. w Marrakeszu przyjęto dokument zatytułowany „Globalny Pakt na rzecz Bezpiecznej, Uporządkowanej i Regularnej Migracji” (w skrócie: „Globalny Pakt Migracyjny”). Pakt ten wszedł w życie 2 stycznia 2019 r. Zawiera on 23 zasady odnoszące się do różnych aspektów migracji. Obejmuje m.in. zasadę poszanowania praw człowieka, ochronę godności i integralności migrantów, a także działania przeciwko przemocy i dyskryminacji. Podkreśla także konieczność zapewnienia migrantom dostępu do podstawowych usług takich jak opieka zdrowotna, edukacja i zatrudnienie. Pakt wspiera ideę zrównoważonego rozwoju poprzez promowanie międzynarodowego partnerstwa i współpracy w zakresie polityki migracyjnej.

Kontynuowanie rozważań nad polityką migracyjną doprowadziło do opracowania i przyjęcia w maju 2024 r. paktu migracyjno-azyłowego Unii Europejskiej. Stanowi on zestaw aktów prawnych mających na celu uporządkowanie unijnej polityki migracyjnej poprzez wprowadzenie stałego i obowiązującego mechanizmu solidarności. Zapisy tego paktu mają wejść w życie w 2026 r. Nakładają one obowiązek rocznej solidarności między państwami członkowskimi obejmujący relokację co najmniej 30 000 osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Alternatywnie mogą być zastosowane wpłaty podatku migracyjnego w wysokości około 20 000 euro za osobę oraz środki niepieniężne w formie delegowania personelu lub udzielenie wsparcia rzeczowego. Proces solidarnościowy obejmuje coroczną ocenę sytuacji migracyjnej przez Komisję Europejską. Państwa znajdujące się pod presją migracyjną mogą ubiegać się o zmniejszenie wymagań transferowych, a zamiast relokacji mogą wybierać tzw. alternatywne ścieżki solidarności. Brak implementacji pakietu w wyznaczonym czasie, tj. do połowy 2026 r. naraża państwo na procesy naruszeniowe Komisji Europejskiej oraz ewentualne kary nakładane przez TSUE. Odmowa udziału w realizacji paktu może prowadzić do politycznej izolacji i zwiększonej presji na inne kraje członkowskie. Aktualny Pakt

while respecting migrants' rights and evenly distributing the burden across all member states. Its effectiveness is difficult to predict, as some countries have expressed resistance to its implementation.

The issue of international migration has thus gained significant importance in the European Union, as evidenced by the development and implementation of a common migration policy and policies supporting the integration of migrants. Community action in response to the migration crisis has also influenced the development of national migration strategies and policies. This process is at varying stages of advancement, and the models of migration policy being developed also vary. We will outline the legal regulations and migration policies implemented in Poland, Italy, and Germany, which also share certain features with other neighbouring regions of these three European Union member states.

The Migration Crisis and its Resolution in Selected European Countries

For many years, Poland was a country of emigration, with citizens leaving primarily for Western European countries in search of better jobs and living conditions. During the period of political transformation and the country's preparation for European Union membership, favourable conditions existed for emigration, which remained at a rate of 18,000-27,000 people per year. The country's accession to the EU in 2004 marked a new era in the history of Polish labour migration. In 2006, emigration surged to nearly 47,000 people, but the global economic crisis saw emigration return to around 17,000 in 2010. After a further increase in 2013, to over 32,000, it stabilized in the following years, initially at 12,000-13,000 annually, and from 2019 onward, below 10,000 annually (Godlewska, 2010, Adamowicz, Siedlanowski, 2021, GUS, 2025).

Since 2016, for the first time in history, Poland has transformed into a country where immigration is becoming dominant (Kubicki, 2025). In the 1990s, immigration to Poland was relatively low, reaching 2,626 in 1990 and gradually

migracyjny UE w swoich zamiarach jest traktowany jako narzędzie do lepszego zarządzania migracją przy jednoczesnym poszanowaniu praw migrantów i równomiernym rozłożeniem obciążeń na wszystkie państwa. Trudno przewidzieć jaka będzie jego skuteczność, gdyż część krajów sygnalizuje opór przed jego wdrożeniem.

Kwestia migracji międzynarodowych zyskała więc ważne znaczenie w Unii Europejskiej, co jest potwierdzone w kształtowaniu i wdrażaniu wspólnej polityki migracyjnej i polityk wspierających proces integracji migrantów. Wspólnotowe działania wobec kryzysu migracyjnego miały także wpływ na formowanie się krajowych strategii i polityk migracyjnych. Proces ten znajduje się na różnym etapie zaawansowania, różne są też modele formowanej polityki migracyjnej. Przedstawimy w zarysie regulacje prawne i zarys polityk migracyjnych realizowanych w Polsce, we Włoszech i w Niemczech, które mają pewne cechy wspólne także dla innych sąsiednich regionów tych trzech państw członkowskich Unii Europejskiej.

Kryzys migracyjny i sposoby jego rozwiązywania w wybranych krajach Europy

Polska przez wiele lat była krajem emigracyjnym, z którego obywatele wyjeżdżali głównie do krajów zachodnioeuropejskich w poszukiwaniu lepszej pracy i warunków życia. W okresie transformacji ustrojowej i przygotowania kraju do członkostwa w Unii Europejskiej istniały sprzyjające warunki dla emigracji, która utrzymywała się w granicach 18-27 tys. osób rocznie. Uzyskanie przez kraj członkostwa w UE w 2004 r. zapoczątkowało nowy etap w historii migracji zarobkowej Polaków. W 2006 r. odnotowano gwałtowny wzrost emigracji do poziomu sięgającego niemal 47 tys. osób, po czym emigracja na skutek światowego kryzysu ekonomicznego z powrotem wróciła do poziomu około 17 tys. w 2010 r. Po ponownym wzroście w 2013 r., do ponad 32 tys. osób, w latach następnych ustabilizowała się na poziomie początkowo 12-13 tys. osób rocznie a od 2019 r. poniżej 10 tys. rocznie (Godlewska, 2010, Adamowicz, Siedlanowski, 2021, GUS, 2025).

Od 2016 r. po raz pierwszy w historii, Polska przekształciła się w kraj w którym zaczyna przeważać imigracja (Kubicki, 2025). W latach 90.XX wieku imigracja do Polski była stosunkowo mała,

increasing to around 8,300 in 1998. After a periodic slowdown in growth between 1999 and 2002, there was a rapid increase in the number of immigrants to 17,424 in 2009. The downward trend after 2009 continued until 2015 and was caused by the effects of the global economic crisis. In 2015, 12,091 people arrived in Poland, and this number was increasing steadily until 2019, reaching 16,909. (Jarosz, 2021). After a significant decline during the spread of the COVID-19 pandemic in 2020, immigration began to rise again. Immigrants arriving in Poland, primarily from Eastern European and Asian countries, found employment primarily in the construction, transport, catering, and care sectors (GUS, 2024). In 2018-2022, the largest number of work permits were issued to citizens of Ukraine, Belarus, India, Nepal, the Philippines, Bangladesh, and Turkey. The predominance of immigrants from Ukraine was linked to the outbreak of war in that country, which resulted in many Ukrainian citizens coming to Poland as refugees, who took advantage of simplified procedures to obtain residence and work permits. It can be concluded that Poland is becoming an increasingly popular destination for labour migration, especially for citizens with lower living standards (Dragan, 2016, Kruhlaya, Molenda, 2020). However, Poland, especially through its borders with Belarus, Ukraine, and Russia, has become a country of illegal immigration, mainly heading to Germany and other Western European countries. Statistics Poland (GUS) data show that at the end of 2024, foreigners constituted approximately 7% of the working population in Poland (GUS, 2025). This translates to over 1.05 million people. Of these, 407,400 worked under civil law contracts. Men constitute the dominant group of immigrants – approximately 65%. The influx of citizens from Ukraine is particularly significant in the intensification of immigration to Poland, a consequence of both earlier labour migration, especially since 2014, and the mass flight of civilians following the outbreak of war in February 2022. According to Statistics Poland (GUS), it is estimated that approximately 1.2 million people from Ukraine arrived in Poland during the first migration wave, and in September 2022, approximately 1.4 million Ukrainian arrivals were registered in Poland, 40% of whom were children.

w 1990 roku wynosiła 2626 osób i zaczęła stopniowo rosnąć do około 8300 osób w 1998 r. Po okresowym zahamowaniu wzrostu w latach 1999-2002 nastąpił szybki wzrost liczby imigrantów do 17 424 osób w 2009 r. Trend spadkowy po 2009 r. trwał do 2015 r. i był spowodowany skutkami światowego kryzysu ekonomicznego. W 2015 r. do Polski przybyło 12 091 osób a liczba ta rosła stale aż do 2019 roku do poziomu 16 909 osób. (Jarosz, 2021). Po wyraźnym spadku w okresie rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19 w 2020 r. imigracja ponownie zaczęła rosnąć. Imigranci przybywający do Polski głównie z krajów Europy Wschodniej i Azji znajdowali zatrudnienie głównie w sektorze budowlanym, transporcie, gastronomii i sektorze opiekuńczym (GUS, 2024). W latach 2018-2022 najwięcej zezwoleń na pracę wydano obywatelom Ukrainy, Białorusi, Indii, Nepalu, Filipin, Bangladeszu i Turcji. Dominacja imigrantów z Ukrainy wiązała się z wybuchem wojny w tym kraju co spowodowało, że wielu obywateli z Ukrainy przybyło do Polski w charakterze uchodźców, którzy korzystali z uproszczonych procedur do uzyskania zezwolenia na pobyt i podjęcie pracy. Można stwierdzić, że Polska staje się coraz bardziej popularnym kierunkiem migracji zarobkowej, szczególnie dla obywateli o niższym poziomie stopy życiowej (Dragan, 2016, Kruhlaya, Molenda, 2020). Polska jednakże, zwłaszcza poprzez granicę z Białorusią, Ukrainą i Rosją, stała się krajem nielegalnej imigracji, kierującej się głównie do Niemiec i innych krajów Zachodniej Europy.

Dane GUS wykazują, że pod koniec 2024 r. cudzoziemcy stanowili około 7% osób pracujących w Polsce (GUS, 2025). Oznacza to liczbę ponad 1,05 mln osób. Spośród nich 407,4 tys. wykonywało pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Dominującą część imigrantów – około 65% – stanowią mężczyźni. W intensyfikacji imigracji do Polski szczególne znaczenie ma napływ obywateli z Ukrainy, będący konsekwencją zarówno wcześniejszych, zwłaszcza od 2014 r., migracji zarobkowych, jak i masowej ucieczki ludności cywilnej po wybuchu wojny w lutym 2022 roku. Według danych GUS szacuje się, że podczas pierwszej fali migracyjnej przybyło do Polski około 1,2 mln. osób z Ukrainy zaś we wrześniu 2022 r. zarejestrowano w Polsce około 1,4 mln przybyszów z tego kraju, w czym 40% stanowiły dzieci. W następnych miesiącach zanotowano spadek tej liczby napływu

In the following months, this number dropped to approximately one million people, which was partially due to the relocation of some refugees to other countries and the return of some immigrants to their countries of origin. The first wave of migration from Ukraine was voluntary, while the second took place under the pressure of the threat of war and was characterized by a different socio-professional structure. Analyses show that the level of professional activity of immigrants from Ukraine is relatively high. For the first wave of immigration, it is estimated at 94%, and for the second at 64% (Kyrylenko, 2025).

Refugees from Ukraine quickly and actively entered the Polish labour market, despite various formal, linguistic, and psychological barriers. The influx of war refugees from Ukraine increased the number of people working in Poland by approximately 340,000, while approximately 125,000 remained in the economically active group seeking employment. In the previous wave of labour immigration, the contribution of Ukrainian workers to the total workforce was estimated at approximately 1.1 million. Therefore, Ukrainian workers had a noticeable impact on Poland's economic growth (PKO BP, 2024). The newcomers also significantly influenced the growth of domestic consumption. This was significant during the economic downturn and decline in domestic consumption.

The increased immigration caused by the war in Ukraine is accompanied by migratory pressure from other countries in Asia, the Middle East, and Africa via Poland's borders with Belarus and Russia. This migration route is closely linked to security issues. Migration pressure on the border with Belarus, intensified since 2021, has taken the form of a 'hybrid war' targeting the security of not only Poland and the Baltic states but also other European Union countries. In response to this threat, Poland implemented a comprehensive border protection system, which is constantly being improved. In 2022, a 5.5-meter-high barrier was constructed along the 187-kilometer border with Belarus, intended to prevent (or at least impede) physical crossing of the border. In 2023, it was equipped with various electronic and thermal imaging devices and monitoring systems to strengthen external border security. Simultaneously, the 'East

do około jednego miliona osób, co związane było częściowo z relokacją części uchodźców do innych krajów oraz powrotami niektórych imigrantów do kraju pochodzenia. Pierwsza fala migracji z Ukrainy miała charakter dobrowolny, druga zaś odbywała się pod presją zagrożenia działaniami wojennymi i charakteryzowała się inną strukturą społeczno-zawodową. Analizy wykazują, że poziom aktywności zawodowej imigrantów z Ukrainy jest stosunkowo wysoki. Dla pierwszej fali imigracji oceniany jest na 94% zaś dla drugiej na 64% (Kyrylenko, 2025). Uchodźcy z Ukrainy szybko włączali się aktywnie na polski rynek pracy, mimo różnych barier formalnych, językowych i psychologicznych. Napływ uchodźców wojennych z Ukrainy powiększył liczbę pracujących w Polsce o około 340 tys. osób, a jednocześnie około 125 tys. pozostawało w grupie aktywnych zawodowo poszukujących zatrudnienia. We wcześniejszej fali imigracji zarobkowej wkład pracowników z Ukrainy do liczby zatrudnionych szacowany był na około 1,1 mln osób. Pracownicy z Ukrainy mieli więc zauważalny wpływ na wzrost gospodarczy Polski (PKO BP, 2024). Przybysze wpływali też zauważalnie na wzrost konsumpcji krajowej. Miało to istotne znaczenie w okresie osłabienia koniunktury i spadku spożycia krajowego.

Wzmoczonej imigracji spowodowanej wojną na Ukrainie towarzyszy presja migracyjna z innych krajów Azji, Bliskiego Wschodu i Afryki poprzez granicę Polski z Białorusią i Rosją. Ten szlak migracji wiąże się ściśle z problematyką bezpieczeństwa. Presja migracyjna na granicy z Białorusią, nasilona od 2021 r., przybrała formę „wojny hybrydowej” wymierzonej w bezpieczeństwo nie tylko Polski i krajów bałtyckich ale także pozostałych krajów Unii Europejskiej. W odpowiedzi na to zagrożenie Polska wdrożyła kompleksowy system ochrony granic, który jest ciągle ulepszany. W 2022 r. na długości 187 km granicy z Białorusią powstała bariera o wysokości 5,5 metra, której celem było uniemożliwienie (a co najmniej utrudnienie) fizycznego przekroczenia granicy. W 2023 r. została ona wyposażona w różne elektroniczne i termowizyjne urządzenia i systemy monitoringu wzmacniające szczelność ochrony granicy z zewnątrz. Równocześnie uruchomiono program „Tarcza Wschód”, który zapewnia dalsze wzmocnienie ochrony granicy przez modernizację infrastruktury technicznej, oraz zwiększenie

Shield' program was launched, further strengthening border protection through modernization of technical infrastructure and an increase in the number of border protection officers. In response to Germany's introduction of border traffic controls on its western border and the increasing practice of returning migrants from Germany to Poland in 2025, Poland also introduced border controls on its borders with Germany and Lithuania. To curb growing illegal immigration, a social border protection movement has also emerged, expressing the sentiments of a significant portion of society towards the mass influx of people from abroad.

Poland implements a migration security policy through its legal and administrative systems, as well as the activities of services responsible for border protection and monitoring the legality of foreigners' stay. However, Poland lacks a developed long-term migration strategy and policy (Strzelecki, Kluza, 2024). Besides the widespread acceptance of immigration from Ukraine, the prevailing context is the immediate internal security context, within which it is crucial to monitor the risks associated with illegal migration, human trafficking, cross-border crime, and terrorism. The Polish authorities are undertaking numerous preventive and operational measures to ensure law and order, including border control, migrant registration and assistance, and international cooperation (Wyrębek, et al. 2022). Migrants' safety is protected, among other things, by access to asylum procedures, protection of human rights, counteracting discrimination and violence based on ethnic or racial grounds, and support for crime victims. The state is implementing an integration policy aimed at facilitating foreigners' access to the labour market, education, healthcare, and other social services. Integration also includes learning the Polish language, familiarizing them with social norms and applicable law, and active participation in social life. Integration activities are effective for immigrants from Ukraine, but less effective for other groups of foreigners. In the context of current demographic trends and the needs of a rapidly growing economy, supporting migrant integration is necessary and beneficial. This is an important aspect of labour market policy that

liczby funkcjonariuszy ochrony granicy. W reakcji na wprowadzenie kontroli ruchu granicznego przez Niemcy na granicy zachodniej i wzmagającą się praktykę zawracania migrantów z Niemiec na teren Polski w 2025 r., Polska również wprowadziła kontrole graniczne na granicach z Niemcami i z Litwą. Dla zahamowania narastającej nielegalnej imigracji zrodził się również społeczny ruch ochrony granic, który uzewnętrznia nastroje znacznej części społeczeństwa wobec masowego napływu ludności z zagranicy.

Polska realizuje politykę bezpieczeństwa migracyjnego poprzez system prawny, administracyjny i działania służb odpowiedzialnych za ochronę granic i kontrole legalności pobytu cudzoziemców. Polska nie ma jednak wypracowanej długofalowej strategii i polityki migracyjnej (Strzelecki, Kluza, 2024). Poza powszechną akceptacją imigracji z Ukrainy przeważa doraźny kontekst bezpieczeństwa wewnętrznego w ramach którego istotne jest monitorowanie ryzyka związanego z nielegalną migracją, handlem ludźmi, przestępczością transgraniczną czy terroryzmem. Władze Polski podejmują liczne działania profilaktyczne oraz operacyjne, mające na celu zapewnienie ładu i porządku, w tym kontrolę granic państwowych, rejestrację migrantów i zapewnienie im pomocy oraz współpracę międzynarodową (Wyrębek, i in. 2022). Bezpieczeństwo migrantów jest chronione m.in. przez dostęp do procedur azylowych, ochronę praw człowieka, przeciwdziałanie dyskryminacji i przemocy na tle etnicznym czy rasowym oraz wsparcie dla ofiar przestępstw. Państwo realizuje politykę integracyjną, która ma na celu ułatwienie cudzoziemcom dostępu do rynku pracy, edukacji, systemu ochrony zdrowia oraz innych usług społecznych. Integracja obejmuje także naukę języka polskiego, poznanie norm społecznych i obowiązującego prawa oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Działalność integracyjna jest skuteczna w odniesieniu do imigrantów z Ukrainy, słabiej funkcjonuje w stosunku do innych grup cudzoziemców. W kontekście bieżących trendów demograficznych i potrzeb rozwijającej się szybko gospodarki wspieranie integracji migrantów jest potrzebne i pożyteczne. To ważny aspekt polityki rynku pracy wobec której występują liczne nieporozumienia (Dębkowska, i in. 2024). Ułatwienia w dostępie do legalizacji pobytu i zatrudnienia, uznawanie kwalifikacji zawodowych oraz dostęp

often causes misunderstanding (Dębowska, et al. 2024). Easier access to residence and employment legalization, recognition of professional qualifications, and access to training and vocational courses can foster the professional activation of foreigners and their fuller participation in economic processes and social life. Greater openness to immigration and increased migrant participation in the domestic labour market can contribute to alleviating labour shortages and strengthening the country's economic development. Implementing a long-term, stable immigration and migrant integration policy requires appropriate political consensus and coordinated actions at the central, regional, and local levels.

Germany is one of the most important immigrant-receiving countries in the world, ranking second only to the United States in terms of the number of people of foreign origin residing in its territory (Kyrylenko, 2025). According to data from the Central Register of Foreigners, at the end of 2024, nearly 13.9 million people with citizenship other than German lived in Germany. Additionally, approximately 21.3 million Germans have a migration background, representing approximately 26% of the country's population. Within this group, the largest percentage are people of Turkish origin, estimated at around 2.8 million. A significant portion of this number were born in Germany and hold German citizenship. Turkish immigration to Germany dates back to the mid-1950s, when the Federal Republic of Germany concluded an agreement with Turkey to employ Turkish immigrants in low-skilled, low-wage jobs.

The second largest national group in Germany after Turks are Poles. Approximately 2 million people of Polish origin live in Germany, of whom over 870,000 hold Polish citizenship exclusively. A significant number of Romanian and Bulgarian citizens also live in Germany. Germany is the most common destination for migrants entering Europe via the eastern routes and through Greece and Italy. The Dublin Convention stipulates that a refugee's asylum application will be considered by the EU member state where the refugee first arrived. Most refugees did not apply for asylum in Greece, Italy, or Poland, but instead sought to reach Germany. Initially, Germany returned refugees, but over

do szkoleń i kursów zawodowych mogą sprzyjać aktywizacji zawodowej cudzoziemców i ich pełniejszemu uczestnictwu w procesach gospodarczych i życiu społecznym. Większe otwarcie na imigrację oraz zwiększenie udziału migrantów w krajowym rynku pracy może przyczynić się do złagodzenia niedoborów kadrowych oraz wzmocnienia rozwoju gospodarczego kraju. Wprowadzenie długofalowej, stabilnej polityki migracyjnej i integracyjnej migrantów wymaga odpowiedniego porozumienia politycznego oraz skoordynowanych działań na poziomie centralnym, regionalnym i lokalnym.

Niemcy należą do grona najważniejszych państw przyjmujących imigrantów na świecie – zajmują drugie miejsce po Stanach Zjednoczonych pod względem liczby osób pochodzenia cudzoziemskiego mieszkających na ich terytorium (Kyrylenko, 2025). Według danych Centralnego Rejestru Cudzoziemców, pod koniec 2024 r. w Niemczech mieszkało niemal 13,9 miliona osób mających inne obywatelstwo niż niemieckie. Dodatkowo, około 21,3 miliona mieszkańców Niemiec posiada tzw. tło migracyjne, co stanowi około 26% populacji kraju. Wśród tej grupy największy odsetek stanowią osoby pochodzenia tureckiego, których liczba szacowana jest na około 2,8 miliona. Znacząca część tej liczby urodziła się już w Niemczech i posiada obywatelstwo niemieckie. Imigracja turecka do Niemiec sięga połowy lat 50. XX wieku kiedy to Federalna Republika Niemiec zawarła z Turcją porozumienie o zatrudnieniu imigrantów tureckich przy wykonywaniu prac nie wymagających wysokich kwalifikacji przy niskim poziomie płac.

Drugą co do wielkości grupą narodowościową po Turkach w Niemczech są Polacy. W Niemczech żyje około 2 miliony osób pochodzenia polskiego, z czego ponad 870 tys. posiada wyłącznie obywatelstwo polskie. W Niemczech zamieszkuje także znacząca liczba obywateli Rumunii i Bułgarii. Niemcy są najczęściej krajem docelowym migrantów dostających się do Europy szlakami wschodnimi oraz przez Grecję i Włochy. W Konwencji Dublińskiej zapisano, że wniosek o azyl złożony przez uchodźcę będzie rozpatrywany przez państwo unijne, do którego uchodźca trafił w pierwszej kolejności. Większość uchodźców nie starało się o azyl w Grecji, Włoszech czy w Polsce, lecz starało się przedostać do Niemiec. Początkowo Niemcy odsyłali uchodźców, z biegiem czasu z tego

time, this practice was abandoned. Therefore, some refugees were not registered, which drew criticism from various organizations. During the peak of the migration crisis, from spring 2015 to spring 2016, over 30,000 refugees who arrived in Germany found employment, and a further 14,000 migrants arrived in summer 2016. According to the German Foreigners' Register, 1.9 million foreigners arrived in Germany between 2016 and 2017, of whom approximately 24,000 were expelled in 2017 because they were refused visas. In late 2017, the German government encouraged migrants to return in exchange for a financial bonus, but this did not yield the expected results. Further increases in immigration led to proposals to build special migrant centres and special transit zones. In June 2018, it was established that Germany could accept 1,000 migrants per month, only those who met strict conditions. In August 2018, it was reported that over 300,000 refugees had found employment in Germany since the beginning of the crisis [Newsweek.pl, August 21, 2018]. Incidents of robberies, arguments, and deaths led to protests and public hostility toward migrants. In 2020, over 1,600 attacks on refugees were recorded. Authorities responded *ad hoc* to various negative developments related to the persistent illegal immigration. In September 2024, the possibility of deporting migrants to Rwanda, those who entered the European Union through the border with Belarus, was even considered.

Germany's policy towards the migration crisis places particular emphasis on internal security and immigrant integration. German authorities are taking action to prevent crime among migrants, developing preventive and integration programs to strengthen security and build social trust (Trzcielińska-Polus, 2021). Migrant security and integration in Germany remain a serious challenge requiring a comprehensive approach combining preventive measures, social and educational support. One controversial issue, particularly in Germany, is the relocation of excessive numbers of migrants to other member states, including the distribution of asylum seekers in accordance with solidarity mechanisms. Germany has repeatedly called for a fairer burden of migrants across all European Union states, but some countries, including

zrezygnowali. Część uchodźców nie była więc rejestrowana, co wzbudzało krytykę różnych organizacji. W okresie nasilenia kryzysu migracyjnego od wiosny 2015 do wiosny 2016 roku spośród przybyłych do Niemiec uchodźców zatrudnienie znalazło ponad 30 tys. osób, w ciągu lata 2016 r. dalszych 14 tysięcy imigrantów. Według niemieckiego rejestru cudzoziemców do Niemiec w latach 2016-2017 przybyło 1,9 miliona obcokrajowców, z czego w 2017 r. wydano około 24 tysiące przybyszów, którym nie przyznano wizy. W końcu 2017 roku rząd niemiecki zachęcał imigrantów do powrotu za przyznanie premii finansowej, co nie przyniosło spodziewanych rezultatów. Dalszy wzrost imigracji spowodował pojawienie się propozycji budowy specjalnych ośrodków dla migrantów i specjalnych stref tranzytowych. W czerwcu 2018 r. ustalono, że miesięcznie Niemcy mogą przyjmować tysiąc migrantów, jedynie tych którzy spełniają rygorystyczne warunki. W sierpniu 2018 r. ukazała się informacja, że od początku kryzysu w Niemczech zatrudnienie znalazło ponad 300 000 uchodźców [Newsweek.pl., 21.08.2018]. Przypadki rozbojów, kłótni i śmierci spowodowały pojawienie się protestów i wrogich nastrojów społeczeństwa do migrantów. W 2020 r. zanotowano ponad 1600 ataków na uchodźców. Władze reagowały dotychczas na różne niekorzystne zjawiska związane z ciągle utrzymującą się nielegalną imigracją. We wrześniu 2024 r. rozpatrywano nawet możliwość deportacji migrantów do Rwandy, tych którzy weszli na terytorium Unii Europejskiej przez granicę z Białorusią.

Polityka Niemiec wobec kryzysu migracyjnego zwraca uwagę zwłaszcza na sprawę bezpieczeństwa wewnętrznego i integracji imigrantów. Władze niemieckie podejmują działania związane z zapobieganiem przestępczości wśród migrantów, opracowują programy prewencyjne i integracyjne służące wzmacnianiu bezpieczeństwa i budowaniu zaufania społecznego (Trzcielińska-Polus, 2021). Kwestie bezpieczeństwa i integracji migrantów w Niemczech pozostają wciąż poważnym wyzwaniem wymagającym kompleksowego podejścia łączącego działania prewencyjne, wsparcie socjalne i edukacyjne. Jednym z kontrowersyjnych zagadnień szczególnie w Niemczech jest sprawa relokacji nadmiernej liczby migrantów do innych państw członkowskich, w tym sposób rozdziału osób ubiegających się o azyl zgodnie

Poland, have expressed opposition to the application of mandatory relocation quotas, despite the adoption of the Migration Pact by the European Parliament. This dispute became particularly apparent during the 2015-2016 migration crisis and remains relevant in 2025.

Italy has a long history and rich and diverse experiences with migration. As a Mediterranean country with a developed coastline and several islands easily accessible from Africa, it has become not so much a destination country as the first stage of the route to Europe for residents of North Africa, the Middle East, and Sub-Saharan Africa. The immigration process, ongoing since the early 21st century, was accelerated and manifested as a migration crisis in 2014-2016 as a result of the armed conflicts in Syria and Libya and instability in other countries (Diawoł-Sitko, 2016).

Over the past fifteen years, the influx of migrants to Italy, especially those arriving by sea, has fluctuated markedly. In 2012, 13,300 people arrived in the country, 43,000 in 2013, and over 120,000 people arrived annually between 2014 and 2017, with a peak of over 181,000 in 2016. Between 2018 and 2020, the number of arrivals ranged between 11,000 and 34,000, rising again to over 67,000 in 2021 and over 105,000 in 2022. This rapid growth in migrant numbers continued in subsequent years. Migrants in Italy are primarily employed in the following sectors (Kowalska-Angelelli, 2007):

- Agriculture. Migrants generally perform low-paid seasonal work, primarily harvesting vegetables, fruit, and other crops.
- Construction. In this sector, migrants perform earthmoving, material handling, finishing work, and other tasks.
- Care and healthcare services. Many migrants, primarily women, work as caregivers for the elderly and disabled, meeting growing market demand due to the aging Italian population.
- Restaurants, hotels, and tourism, where migrants perform simple support work, especially during peak tourism seasons.

Migration plays a significant role in shaping the Italian labour market, which is characterized by significant regional variation. Italy is characterized by low birth rates and a progressively

z mechanizmami solidarności. Niemcy wielokrotnie apelowały o bardziej sprawiedliwe obciążenie migrantami wszystkich krajów wspólnoty europejskiej, jednak część krajów, w tym Polska, wyrażały sprzeciw wobec stosowania obowiązkowych kwot relokacyjnych, pomimo przyjęcia przez Parlament Europejski paktu migracyjnego. Spór ten szczególnie ujawnił się w czasie kryzysu migracyjnego w latach 2015-2016 i pozostaje aktualny w 2025 r.

Włochy mają długą historię i bogate oraz różnorodne doświadczenia z migracją. Jako państwo śródziemnomorskie o rozwiniętej linii brzegowej, posiadające kilka łatwo dostępnych z Afryki wysp, stały się krajem nie tyle docelowym, co pierwszym etapem szlaku prowadzącego do Europy dla mieszkańców Afryki Północnej, Bliskiego Wschodu i Afryki Subsaharyjskiej. Proces imigracji trwający od początku XXI w. został przyspieszony i objawił się jako kryzys migracyjny w latach 2014-2016 będący efektem konfliktów zbrojnych w Syrii i Libii oraz niestabilności w innych państwach (Diawoł-Sitko, 2016).

W ciągu ostatniego piętnastolecia napływ migrantów do Włoch, zwłaszcza tych przybywających drogą morską, wyraźnie się wahał. W 2012 r. do kraju dotarło 13,3 tys. osób, w 2013 r. – 43 tys., a w latach 2014-2017 corocznie dopływało do Włoch ponad 120 tys. osób, ze szczytową liczbą ponad 181 tys. w roku 2016. W latach 2018-2020 liczba przybyszów mieściła się w granicach 11-34 tys. by ponownie wzrosnąć do ponad 67 tys. w 2021 r. i ponad 105 tys. w 2022 roku. Ta duża dynamika wzrostu imigrantów była kontynuowana w latach następnych. Migranci we Włoszech zatrudnieni są głównie w następujących sektorach (Kowalska-Angelelli, 2007):

- Rolnictwo. Migranci wykonują na ogół nisko płatne prace sezonowe, głównie przy zbiorze warzyw, owoców i innych upraw;
- Budownictwo. W tym sektorze migranci wykonują prace ziemne, przeładunki materiałów, prace wykończeniowe i inne;
- Usługi opiekuńcze i zdrowotne. Wiele migrantów, głównie kobiet, pracuje w charakterze opiekunów osób starszych i niepełnosprawnych, co odpowiada na rosnące zapotrzebowanie rynku ze względu na starzenie się społeczeństwa włoskiego;

aging population. Growing labour shortages in many sectors of the economy are partially offset by the increasing employment of foreigners.

Accounting for approximately 10% of the employed labour force, migrants fill significant employment gaps and positively impact the Italian economy. Their contribution to GDP is significant. The widespread employment of migrants also has its drawbacks and creates challenges in the labour market. A significant portion of migrants work in the informal economy, resulting in a lack of social security, low wages, and vulnerability to exploitation. Many migrants possess high qualifications that are not recognized by the Italian authorities, meaning they are not utilized in elementary jobs. During periods of economic downturn and rising unemployment, the employment of migrants can spark tensions in the labour market and conflicts between migrants and the local population.

Italy's migration policy has had to consider various aspects, both the challenges and the country's ambitions in the context of growing global migration. As a member of the European Union, Italy balances the need to protect its borders, ensure security, as well as the humane treatment of asylum seekers and economic migrants. In response to these challenges and needs, Italy pursues a multi-layered migration policy, which includes (Sulowski, 2013):

- Tightening border controls and coordinating actions with European agencies;
- Expanding reception and asylum centres, although often criticized for unsatisfactory conditions;
- Cooperation with countries of origin and transit to curb illegal migration, limit losses, and improve the local situation;
- Legal regulations regarding legal migration, integration, and crime related to human trafficking.

Italy's location on the Mediterranean Sea makes it one of the main gateways for migrants to Europe. Therefore, effective border control and combating irregular migration are particularly important. Italy's migrant reception system is based on a multi-stage model that combines humanitarian actions with security policy instruments. This process begins in so-called 'hotspots' – first-contact centres located

- Gastronomia, hotelarstwo i turystyka, gdzie migranci wykonują proste prace pomocnicze, zwłaszcza w sezonach dużego nasilenia turystyki.

Migracja odgrywa ważną rolę w kształtowaniu włoskiego rynku pracy, który cechuje się dużym zróżnicowaniem w poszczególnych regionach. Włochy cechuje niski przyrost naturalny, oraz postępujące starzenie się społeczeństwa. Zwiększające się niedobory siły roboczej w wielu sektorach gospodarki są częściowo niwelowane przez zwiększające się zatrudnianie obcokrajowców

Stanowiąc około 10% wykorzystywanych zasobów pracy migranci wypełniają istotne luki w zatrudnieniu i pozytywnie wpływają na gospodarkę włoską. Ich wkład w wytwarzanie PKB jest dość istotny. Powszechne zatrudnianie migrantów ma też słabe strony i kreuje wyzwania na rynku pracy. Znaczna część migrantów pracuje w szarej strefie, co powoduje brak zabezpieczeń socjalnych, niskie płace i podatność na wyzysk. Wielu migrantów posiada wysokie kwalifikacje, nie uznawane przez władze włoskie, przez co nie są wykorzystane przy wykonywaniu prac prostych. W okresach osłabienia koniunktury i rosnącego bezrobocia zatrudnianie migrantów może być zarzewiem napięć na rynku pracy i konfliktów między migrantami a ludnością miejscową.

Polityka migracyjna Włoch musiała uwzględniać różne aspekty, zarówno wyzwania, jak i ambicje kraju w kontekście rosnących migracji globalnych. Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej Włochy balansują między potrzebą ochrony granic, zapewnieniem bezpieczeństwa i humanitarnym traktowaniem osób ubiegających się o azyl oraz imigrantów ekonomicznych. Odpowiadając na wyzwania i potrzeby Włochy prowadzą wielowarstwową politykę migracyjną, która obejmuje (Sulowski, 2013):

- Zacieśnianie kontroli granicznych i koordynację działań z agencjami europejskimi;
- Rozbudowę ośrodków recepcyjnych i azylowych, choć często krytykowanych za niezadawalające warunki;
- Współpracę z krajami pochodzenia i tranzytu w celu ograniczenia nielegalnej migracji, ograniczania strat i poprawy sytuacji lokalnej;
- Regulacje prawne dotyczące legalnej migracji, integracji oraz przestępczości związanej z handlem ludźmi.

in Lampedusa, Sicily, and the southern regions of the country – where basic identification, qualification, and registration procedures are conducted, as well as verification of the status of arrivals. In the second phase, those qualified for continued stay are transferred to the Reception and Integration System, which operates in local centres run by municipalities in collaboration with non-governmental organizations, providing language instruction, vocational training, and support in finding jobs and housing. Some migrants are directed to Extraordinary Reception Centres, which are characterized by lower standards of service and limited integration functions. Massive waves of migrant arrivals are straining the system for controlling the movement of people across maritime borders, frequent tragedies at sea and in ports, and underinvestment and underfunding of reception and integration centres are fuelling tensions and social conflicts in local communities. Despite formal integration regulations, the effective absorption of migrants by the labour market and education system remains limited, especially in regions with high unemployment.

In recent years, issues of security and the impact of migration on social life have played an increasingly important role in public debate in Italy, which is generally reflected in the strengthening of restrictive attitudes towards migration. On the other hand, numerous non-governmental organizations operate in Italy dedicated to providing assistance to migrants. The Italian authorities, NGOs operating in Italy, and local governments, especially in large cities, are actively working to limit the negative effects of migration and promote positive models for the integration of foreigners. Italy also actively participates in community initiatives aimed at addressing the migration crisis and in European integration programs.

Położenie Włoch nad Morzem Śródziemnym sprawia, że kraj ten jest jedną z głównych bram wejścia migrantów do Europy. Dlatego szczególnie ważna jest skuteczna kontrola granic i zwalczanie nielegalnej migracji. System przyjmowania migrantów we Włoszech opiera się na wieloetapowym modelu, który łączy działania o charakterze humanitarnym z instrumentami polityki bezpieczeństwa. Proces ten rozpoczyna się w tzw. „hotspotach” – ośrodkach pierwszego kontaktu zlokalizowanych na Lampedusie, Sycylii i w południowych regionach kraju – gdzie prowadzone są podstawowe procedury identyfikacyjne, kwalifikacyjne i rejestracyjne oraz weryfikacja statusu osób przybywających. W drugiej fazie osoby zakwalifikowane do dalszego pobytu trafiają do Systemu Przyjęcia i Integracji, który funkcjonuje w postaci lokalnych ośrodków prowadzonych przez gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi, gdzie realizowana jest nauka języka, szkolenia zawodowe oraz wsparcie w poszukiwaniu pracy i mieszkania. Część migrantów kierowana jest do Centrów Przyjęcia Nadzwyczajnego, które charakteryzują się niższym standardem usług oraz ograniczoną funkcją integracyjną. Masowe fale napływu migrantów sprawiają, że system kontroli przepływu osób przez granice morskie, częste tragedie rozgrywające się na morzu i w portach, niedoinwestowanie i niedofinansowanie ośrodków przyjęć i integracji wzbudzają napięcia i konflikty społeczne w lokalnych wspólnotach. Pomimo formalnych przepisów o integracji, realna absorpcja migrantów przez rynek pracy i system edukacyjny pozostają ograniczone, szczególnie w regionach o wysokim poziomie bezrobocia.

W debacie publicznej we Włoszech w ostatnich latach coraz większą rolę odgrywają kwestie bezpieczeństwa oraz oddziaływania migracji na życie społeczne, co ogólnie widoczne jest w umacnianiu postaw restrykcyjnych wobec migracji. Z drugiej strony we Włoszech funkcjonują liczne organizacje pozarządowe nastawione na udzielanie pomocy dla migrantów. Włoskie władze i działające we Włoszech organizacje pozarządowe oraz samorządy terytorialne, zwłaszcza w dużych miastach, aktywnie pracują nad tym, by ograniczyć negatywne skutki migracji i promować pozytywne modele integracji cudzoziemców. Włochy też aktywnie uczestniczą we wspólnotowych inicjatywach ukierunkowanych na rozwiązanie kryzysu migracyjnego i w europejskich programach integracyjnych.

Migration Models, Impacts, and Challenges

The three models of migration and migration policy presented do not fully illustrate the migration crisis in European countries or the European Union. However, they demonstrate the diversity of migration patterns, its main characteristics, and the ways in which migration addresses the challenges it poses. These differences stem from geographical location, the role individual countries play in the European migration system, and the overall approach to migration. Italy, as a border country of the European Union, has for years experienced migratory pressure from migrants from Africa and Asia across the Mediterranean Sea; its islands constitute difficult-to-block points of first contact for immigrants with Europe. Poland is facing a different type of land migration, where, despite the blockade of its borders with Belarus and the Kaliningrad Oblast, migration is taking the form of a hybrid crisis. Germany, on the other hand, as the main destination country, attracts migrants with its high standard of living, large labour market, and extensive social welfare system. Poland, Germany, and Italy experienced different waves of migrant inflows, varying migration scales, and diverse forms and approaches to migration processes. Table 3 presents the basic characteristics of migration patterns in the three countries and an outline of their migration policies.

Modele, skutki i wyzwania migracyjne

Przedstawione trzy modele migracji i polityki migracyjnej nie ilustrują w pełni problemy kryzysu migracyjnego w krajach Europy ani też w Unii Europejskiej. Niemniej jednak pokazują zróżnicowanie przebiegu migracji, jej główne cechy oraz sposoby rozwiązywania powodowanych przez migrację problemów. Przedstawione różnice wynikają zarówno z położenia geograficznego, roli jaką poszczególne państwa odgrywają w europejskim systemie migracyjnym oraz z ogólnego podejścia do kwestii migracji. Włochy, jako kraj graniczny Unii Europejskiej, od lat doświadczają presji migracyjnej przybyszów z Afryki i Azji przez Morze Śródziemne, ich wyspy stanowią trudne do zablokowania punkty pierwszego kontaktu imigrantów z Europą. Polska mierzy się z innym rodzajem migracji lądowej, gdzie mimo blokady granicy z Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim migracja przybiera formę kryzysu hybrydowego. Niemcy natomiast, jako główny kraj docelowy przyciągają migrantów wysokim poziomem życia, dużym rynkiem pracy oraz rozbudowanym systemem opieki socjalnej. Polska, Niemcy i Włochy doświadczyły odmiennych fal napływu migrantów, różnej skali migracji, zróżnicowanych form przebiegu oraz podejścia do procesów migracyjnych. Tabela 3 zawiera podstawowe cechy modeli migracji w trzech krajach oraz zarys prowadzonych przez te kraje polityk migracyjnych.

Table 4. Comparison of migration policies in Poland, Germany, and Italy

Tabela 4. Porównanie polityki migracyjnej w Polsce, Niemczech i Włoszech

Category Kategoria	Poland Polska	Germany Niemcy	Italy Włochy
Dominant Migration Type: Typ dominującej migracji	Labour and forced (Ukraine); Transit Zarobkowa i przymusowa (Ukraina); Tranzytowa	Employment, asylum, family Zarobkowa, azylowa, rodzinna	Illegal, asylum, forced (Africa, Middle East) Nielegalna, azylowa, przymu- sowa (Afryka, Bliski Wschód)
Migration Scale (2024) Skala migracji (2024 r.)	Approximately 1.5 million migrants from Ukraine, 6.8% of the working population are foreigners Około 1,5 miliona migrantów z Ukrainy, 6,8% pracujących to cudzoziemcy	13.9 million foreigners, 26% of the population with a migra- tion background 13,9 milionów cudzoziemców, 26% społeczeństwa z tłem migracyjnym	Approximately 5 million fore- igners, large number of illegal migrants Około 5 milionów cudzoziem- ców, duża liczba nielegalnych migrantów

Category Kategoria	Poland Polska	Germany Niemcy	Italy Włochy
Migration Policy Cele polityki migracyjnej	Objectives Legalization of stay, humanitarian protection, access to the labour market Legalizacja pobytu, ochrona humanitarna, dostęp do rynku pracy	Integration, staff shortages, refugee relocation Integracja, niedobory kadrowe, relokacja uchodźców	Border control, reduction of illegal immigration Kontrola granic, redukcja nielegalnej imigracji
Integration System System integracyjny	Fragmented, <i>ad hoc</i> support Fragmentaryczny, wsparcie doraźne	Extensive (language courses, citizenship, employment) Rozbudowany (kursy językowe, obywatelstwo, zatrudnienie)	Insufficient, significant role of NGOs Niewystarczający, duża rola NGO
Approach to Illegal Immigration Podejście do nielegalnej imigracji	Deportations, temporary mass protection Deportacje, czasowa ochrona masowa	Reception centres, deportations, asylum Ośrodki recepcyjne, deportacje, azyl	Crisis management, no relocation Kryzysowe zarządzanie, brak relokacji
International Cooperation Współpraca międzynarodowa	With the EU, with Ukraine, with Frontex Z UE, z Ukrainą, z Frontex	With the EU, Frontex, agreements with migrants' countries of origin Z UE, Frontex, umowy z krajami pochodzenia migrantów	With the EU, Frontex, Libya, Tunisia, police cooperation Z UE, Frontex, Libią, Tunezją, współpraca policyjna

Source: [Kyrylenko, 2025, p. 68].

Źródło: [Kyrylenko, 2025, str 68].

Until 2014, Poland was a country dominated by emigration. This situation changed dramatically with the outbreak of the war in Ukraine. Since 2022, Poland has accepted over 3.5 million war refugees from Ukraine. This large wave of immigration was initially dominated by women and children, but later the refugee structure more closely resembled the social structure of Ukraine, excluding men of military age. This wave of migration was characterized not only by a large share of children but also by a high proportion of the working-age population. Migrants from Ukraine are characterized by high professional activity (over 60%), which was beneficial for the Polish labour market and partially offset unfavourable demographic trends. Migration from Ukraine helped alleviate staff shortages in construction, transport, logistics, and care for the elderly and sick. In Poland, foreigners constitute approximately 6.8% of the working population. Due to cultural similarities, immigrants adapted to working conditions smoothly. Faced with a large influx of migrants, solutions supporting Ukrainian migrants were quickly implemented, including access to education, the labour market, and healthcare. Poland manages security relatively well, which does not rule

Polska do 2014 r. była krajem w którym przeważała emigracja. Ta sytuacja zmieniła się diametralnie z chwilą wybuchu wojny na Ukrainie. Od 2022 r. Polska przyjęła ponad 3,5 miliona uchodźców wojennych z Ukrainy. W tej dużej fali imigracji początkowo dominowały kobiety i dzieci, później struktura uchodźców była bardziej zbliżona do struktury społecznej Ukrainy z wyłączeniem mężczyzn w wieku poborowym. Ta fala migracji charakteryzowała się nie tylko dużym udziałem dzieci lecz także wysokim udziałem ludności w wieku produkcyjnym. Migrantów z Ukrainy cechuje wysoka aktywność zawodowa (powyżej 60%), co było korzystne dla polskiego rynku pracy i częściowo równoważyło niekorzystne trendy demograficzne. Migracja z Ukrainy pomogła złagodzić niedobory kadrowe w budownictwie, transporcie, logistyce i opiece osób starszych i chorych. W Polsce cudzoziemcy stanowią około 6,8% liczby pracujących. Dzięki podobieństwu kulturowemu adaptacja imigrantów do warunków pracy przebiegała sprawnie. W obliczu dużego napływu migrantów wprowadzono dość szybko rozwiązania wspierające migrantów z Ukrainy, w tym dostęp do edukacji, rynku pracy, i opieki zdrowotnej. Polska stosunkowo dobrze radzi sobie z kwestiami bezpieczeństwa, co nie wyklucza różnych

out various challenges, especially in large cities. However, the country still lacks a comprehensive migration system and long-term migration policy. Current migration policy focuses on legalizing residence, simplifying access to the labour market, especially for citizens of Ukraine, Belarus, and Georgia, ensuring protection for refugees, and implementing *ad hoc* integration policies.

Germany is one of the most important migration destinations in Europe. During the migration crisis, migration from the Middle East and North Africa dominated. A large percentage of asylum seekers came, in particular, from Syria, Iraq, and Afghanistan. At the end of 2024, 13.9 million foreigners lived in Germany, 26% of whom had so-called 'migration background' and mainly came from Turkey, Poland, Romania and Syria. Migration in Germany has a long history, dating back to the 1950s, when 'Gastarbeiter' workers began to be brought in. Germany effectively utilizes immigration as a source of filling labour market gaps, particularly in low-wage sectors such as services, hotels, restaurants, and others. Despite this, unemployment among migrants is significantly higher than among German citizens, exceeding 18% among Turkish citizens. The increase in migration between 2015 and 2017 fuelled public debate in Germany, particularly regarding security issues. Although most migrants do not pose a threat, the phenomenon of marginalization and exclusion can foster radicalization. Unemployment and dependence on social benefits among some immigrant groups contribute to social polarization. Security concerns have emerged, especially after numerous terrorist attacks. Despite Germany conducting extensive integration programs, including language courses, and civic and professional orientation training, linguistic, religious, and educational barriers remain a significant challenge, especially for migrants from Muslim countries. Germany has one of the oldest and most advanced emigration policies in Europe. It encompasses elements related to the recruitment of labour migrants, the asylum system, the integration of migrants, and the relocation of refugees. The latter has gained importance in recent years and impacts external relations, especially with Poland and other Eastern European countries.

problemów, zwłaszcza w dużych miastach. W kraju wciąż jednak brak jest kompleksowego systemu migracyjnego i długofalowej polityki migracyjnej. Doraźna polityka migracyjna koncentruje się na: legalizacji pobytu, uproszczeniu dostępu do rynku pracy, zwłaszcza dla obywateli Ukrainy, Białorusi i Gruzji, zapewnieniu ochrony uchodźcom oraz doraźnych elementach polityki integracyjnej.

Niemcy są jednym z najważniejszych kierunków migracji w Europie. W latach kryzysu migracyjnego dominowała migracja z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej. Duży odsetek azylantów pochodził zwłaszcza z Syrii, Iraku i Afganistanu. Na koniec 2024 r. w Niemczech mieszkało 13,9 miliona cudzoziemców, z czego 26% miało tzw. tło migracyjne, które tworzyli głównie Turcy, Polacy, Rumuni i Syryjczycy. Migracja w Niemczech ma długą historię, sięgającą lat 50. XX w. kiedy zaczęto sprowadzać „Gastarbeiterów”. Niemcy skutecznie wykorzystują imigrację jako źródło uzupełniania braków na rynku pracy, szczególnie w sektorach niskopłatnych, takich jak usługi, hotelarstwo, gastronomia i inne. Mimo tego bezrobocie wśród migrantów jest znacznie wyższe niż wśród obywateli niemieckich, wśród obywateli tureckich przekracza 18%. Nasilenie migracji w okresie 2015-2017 uaktywniło w Niemczech debatę publiczną dotyczącą zwłaszcza problematyki bezpieczeństwa. Mimo, że większość migrantów nie stanowi zagrożenia, to zjawisko marginalizacji i wykluczenia może sprzyjać radykalizacji. Bezrobocie i uzależnienie od świadczeń społecznych wśród niektórych grup imigrantów sprzyja polaryzacji społecznej. Obawy w sferze bezpieczeństwa pojawiły się zwłaszcza po licznych przypadkach ataków terrorystycznych. Mimo, że Niemcy prowadzą szeroko zakrojone programy integracyjne, m.in. kursy językowe, szkolenia w kierunku orientacji obywatelskiej i zawodowej, to bariery językowe, religijne i edukacyjne pozostają nadal istotnym wyzwaniem, zwłaszcza w przypadku migrantów z krajów muzułmańskich. Niemcy posiadają jedną z najstarszych i najbardziej zaawansowanych polityk emigracyjnych w Europie. Obejmuje ona elementy dotyczące: rekrutacji migrantów zarobkowych, system azylowy, integrację migrantów oraz relokację uchodźców. Ten ostatni element nabrał znaczenia w ostatnich latach i rzutuje na stosunki zewnętrzne, zwłaszcza z Polską i innymi krajami Europy Wschodniej.

For years, Italy has been experiencing a significant influx of migrants from North and Sub-Saharan Africa, who reach Europe primarily by sea. This migration is irregular, often linked to the activities of human smugglers. The composition of the migrant population indicates a predominance of young men aged 18-35, often without education or professional qualifications. Migrants often take up employment in agriculture, the restaurant industry, and the home care sector, where they are exposed to low wages and a lack of social security. Employment in these sectors is often linked to the underground economy or mafia activity. Migration in Italy is a source of tension and conflict, especially in coastal regions. Migrants, especially illegal migrants, are often more likely to become victims of crime than perpetrators. Italy's migration system is relatively underdeveloped. Problems arise, in particular, from underdeveloped social integration and the ineffective operation of non-governmental organizations, which often replace public institutions. In southern Italy, closed enclaves of migrants are forming, hindering their social and professional adaptation. Migrants also have limited access to healthcare. Italy's migration policy focuses on border protection and controlling illegal migration and often takes a reactive approach, responding to subsequent migration waves. While Italy cooperates with other countries to reduce migration at its source, its migration policy has been criticized for its lack of sustainable and effective solutions, particularly regarding migrant integration.

It can be assumed that different migration patterns will also generate different economic and social impacts. Table 4 summarizes the economic and socio-cultural impacts in the three countries studied.

Włochy od lat są miejscem intensywnego napływu migrantów z Afryki Północnej i Subsaharyjskiej, którzy dostają się do Europy głównie drogą morską. Migracja ta ma charakter nieregularny, często związany z działalnością przemytników ludzi. Struktura imigrantów wskazuje na przewagę młodych mężczyzn w wieku 18-35 lat, często bez wykształcenia ani kwalifikacji zawodowych. Migranci często podejmują pracę w rolnictwie, gastronomii i sektorze opieki domowej, gdzie są narażeni na niskie płace i brak zabezpieczeń społecznych. Zatrudnienie w tych sektorach często wiąże się z funkcjonowaniem szarej strefy lub działalności mafijnej. Migracja we Włoszech jest źródłem napięć i konfliktów zwłaszcza w rejonach nadmorskich. Migranci, zwłaszcza nielegalni, są nie rzadko narażeni bardziej na zostanie ofiarami przestępstw niż ich sprawcami. System migracyjny Włoch jest stosunkowo słabo rozbudowany. Problemy stwarza zwłaszcza słabo rozwinięta integracja społeczna, niewydolne działania organizacji pozarządowych, które często zastępują instytucje publiczne. W południowych Włoszech tworzą się zamknięte enklawy migrantów, co utrudnia ich adaptację społeczną i zawodową. Migranci mają też utrudniony dostęp do opieki zdrowotnej. Polityka migracyjna Włoch koncentruje się na ochronie granic i kontrolowaniu nielegalnej migracji i często przybiera postać reaktywną, będącą odpowiedzią na kolejne fale migracyjne. Włochy współpracują wprawdzie z innymi krajami w celu ograniczenia migracji u źródeł, jednak polityka migracyjna tego kraju jest krytykowana za brak trwałych i efektywnych rozwiązań, zwłaszcza w zakresie integracji migrantów.

Można zakładać, że różne modele migracji będą generowały też różne skutki ekonomiczne i społeczne. W tabeli 4 przedstawiono zestawienie skutków ekonomicznych i społeczno-kulturalnych w trzech badanych krajach.

Table 5. Comparison of the economic and socio-cultural effects of migration**Tabela 5.** Porównanie skutków ekonomicznych i społeczno-kulturowych migracji

Category Kategoria	Poland Polska	Germany Niemcy	Italy Włochy
Impact on the labour market Wpływ na rynek pracy	Positive – filling staff shortages Pozytywny – uzupełnianie niedoborów kadrowych	Positive, but varied depending on migrant groups Pozytywny, ale zróżnicowany w zależności od grup migrantów	Limited – dominance of the informal economy, exploitation Ograniczony – dominacja szarej strefy, wyzysk
Migrant labour sectors Sektory pracy migrantów	Construction, home care, logistics Budownictwo, opieka domowa, logistyka	Services, industry, catering Usługi, przemysł, gastronomia	Agriculture, catering, home care Rolnictwo, gastronomia, opieka domowa
Impact on GDP and budget Wpływ na PKB i budżet	Positive – increase in consumption, tax revenues Pozytywny – wzrost konsumpcji, wpływy podatkowe	Significant, especially in services and industry Znaczący, zwłaszcza w usługach i przemyśle	Low formal impact – problems with legalizing employment Niski formalny wpływ – problem z legalizacją zatrudnienia
Integration system System integracyjny	Fragmented, <i>ad hoc</i> support Fragmentaryczny, wsparcie doraźne	Extensive (language courses, citizenship, employment) Rozbudowany (kursy językowe, obywatelstwo, zatrudnienie)	Insufficient, significant role of NGOs Niewystarczający, duża rola NGO
Costs for the state Koszty dla państwa	Social support, children's education, health care Wsparcie socjalne, edukacja dzieci, służba zdrowia	Benefits, integration programs Zasiłki, programy integracyjne	Reception centres, humanitarian crisis Ośrodki recepcyjne, kryzys humanitarny
Social integration Integracja społeczna	Partial – language difficulties, lack of a long-term strategy Częściowa – trudności językowe, brak strategii długofalowej	Systematic, but with challenges for low-skilled groups Systematyczna, ale z wyzwaniami dla grup o niskich kwalifikacjach	Poor, dispersed, lack of a unified policy Słaba, rozproszona, brak jednolitej polityki
Social relations and tolerance: Relacje społeczne i tolerancja	Moderately positive, especially towards Ukrainians. Umiarkowanie pozytywne, szczególnie wobec Ukraińców	Complex – integration, but also tensions and populism Złożone – integracja, ale też napięcia i populizm	Local tensions, strong anti-immigration sentiment Napięcia lokalne, silne nastroje antyimigracyjne

Source: [Kyrylenko, 2025, p. 70].

Źródło: [Kyrylenko, 2025, str 70].

The effects of migration on a country can take the form of costs, benefits, or challenges that must be addressed. Some costs and benefits can be quantified and measured, but many, especially those related to challenges, can only be identified as favourable or unfavourable without quantification. Generally, there are no detailed research results quantifying the effects of migration. The assessments summarized in Table 4 are merely a qualitative attempt to compare the impact of migration on specific areas of economic and social life. Economic benefits resulting from migration are primarily evident in three areas:

- Filling labour supply gaps in the labour market. In the three countries studied, migrants

Skutki migracji dla kraju mogą przybierać formę kosztów, korzyści lub wyzwań koniecznych do rozwiązania. Część kosztów i korzyści daje się ująć liczbowo i skwantyfikować, wiele jednak, szczególnie z kategorii wyzwań może być jedynie wskazana jako korzystne lub niekorzystne bez możliwości kwantyfikacji. Ogólnie należy stwierdzić, że brak jest szczegółowych wyników badań kwantyfikujących efekty migracji. Zestawione w tabeli 4 oceny są jedynie jakościową próbą porównania wpływu migracji na poszczególne sfery życia gospodarczego i społecznego. Korzyści ekonomiczne będące skutkiem migracji ujawniają się głównie w trzech obszarach:

- Uzupełnianie niedoborów podaży siły roboczej na rynku pracy. W trzech badanych krajach

fill gaps in sectors dominated by arduous and low-paid work. These sectors include construction, agriculture, transport, logistics, and home care.

- Legally employed migrants pay taxes and other benefits, such as health and social insurance contributions, which contributes to increased budget revenues and the financing of social services.
- Migrants increase consumption and domestic demand, which indirectly impacts GDP growth.

Migration, on the other hand, generates costs that pose significant economic challenges, including:

- The expansion of absorption centres and the social benefit system, as well as the payment of subsistence and accommodation allowances, increases state and local government budget expenditures.
- Pressure on education, healthcare, and housing systems, which lowers existing standards for the local population.
- The potential for lower labour and wage standards in some sectors of the economy.
- The costs of social and cultural integration.

Migration also has both positive and negative socio-cultural effects. Among the positive effects, migration increases multiculturalism and multiethnicity, thus enriching social life with new behaviours, traditions, languages, cuisines, and so on. It also increases tolerance for the presence of foreigners, especially among residents of large cities. Negative socio-cultural consequences include the threat of closed migrant ghettos forming in neighbourhoods dominated by foreigners. Native residents may develop a tendency toward social exclusion. Social tensions and the rise of populism may be reflected in the emergence of anti-immigrant groups and political parties.

Conclusions

Migration is a widespread and multifaceted phenomenon, bringing both risks and development opportunities for both emigration and host countries. Migration from African and

migranci wypełniają luki w sektorach, w których dominują prace uciążliwe i niskopłatne. Do tych sektorów należą budownictwo, rolnictwo, transport, logistyka, opieka domowa.

- Legalnie zatrudniani migranci płacą podatki i inne świadczenia, takie jak np. składki na ubezpieczenia zdrowotne i społeczne, co przyczynia się do zwiększenia przychodów budżetowych i finansowania usług społecznych.
- Migranci wpływają na zwiększenie konsumpcji i popytu wewnętrznego, co pośrednio oddziałuje na wzrost PKB.

Migracje z drugiej strony powodują koszty, które stanowią istotne wyzwania ekonomiczne w postaci:

- Rozbudowa ośrodków absorpcji i systemu świadczeń socjalnych, wypłata zasiłków na przeżycie i zagospodarowanie wpływa na wzrost wydatków budżetowych państwa i samorządów terytorialnych.
- Presja na systemy edukacyjne i zdrowotne oraz mieszkalnictwo, co obniża istniejące standardy dla ludności miejscowej.
- Potencjalna możliwość obniżenia standardów pracy i płacy w niektórych sektorach gospodarki.
- Koszty integracji społecznej i kulturowej.

Migracja powoduje też pozytywne i negatywne skutki społeczno-kulturowe. Do pozytywnych można zaliczyć to, że migracja zwiększa wielokulturowość i wieloetniczność, przez co przyczynia się do wzbogacenia życia społecznego o nowe zachowania, tradycję, języki, kuchnię itp. Zwiększa się także tolerancja zwłaszcza mieszkańców dużych miast na obecność obcokrajowców. Negatywne skutki społeczno-kulturowe obejmują zagrożenie uformowaniem się zamkniętych gett migrantów w dzielnicach gdzie przeważają obcokrajowcy, wśród rdzennych mieszkańców mogą rodzić się skłonności do wykluczania społecznego, napięcia społeczne i wzrost populizmu może odzwierciedlać się w powstawaniu antyimigranckich ugrupowań i partii politycznych.

Wnioski

Migracja jest zjawiskiem powszechnym i wielowymiarowym, przynoszącym zarówno ryzyka jak i szanse rozwojowe, tak dla krajów emigracji jak i krajów przyjmujących. Nasiloną w połowie

Asian countries to Europe, which intensified in the mid-2000s, will continue, although it may fluctuate due to temporary factors. One important issue that could generate international tensions, if current migration trends and directions persist, will be the relocation of illegal migrants from concentrated countries to European Union member states less burdened by the influx of foreigners.

Over the coming decades, migration to Europe will play an increasingly important role in shaping the demographic, social, and economic structures of European Union member states. Migration will, on the one hand, supplement the demographic deficit, increase consumption, and influence economic growth. On the other hand, it will create conflicts and social disruptions, as well as increase the costs of adaptation and socio-cultural integration.

Migration-related problems, such as illegal border crossings, overloaded reception systems, ineffective integration, and social tensions, can be mitigated through effective international cooperation, the development of a coherent integration policy, investing in the education of migrants and host societies, improving the asylum system, and supporting local governments and non-governmental organizations.

International migration and the migration crisis are phenomena of crucial importance for the economy, social life, and political climate, not only in European countries, which determines the need to continue systematic and in-depth research on this issue.

pierwszego dziesięciolecia XXI w. migracja z krajów Afryki i Azji do Europy będzie się utrzymywać, choć może ulegać wahaniom pod wpływem czynników doraźnych. Jedną z ważnych kwestii, która może rodzić napięcia międzynarodowe, przy utrzymywaniu się aktualnych trendów i kierunków migracji, będzie relokacja nielegalnych migrantów z państw ich koncentracji do krajów członkowskich Unii Europejskiej mniej obciążonych napływem obcokrajowców.

W perspektywie najbliższych dekad migracja do Europy będzie odgrywać coraz większą rolę w kształtowaniu struktur demograficznych, społecznych i gospodarczych państw członkowskich Unii Europejskiej. Migracje z jednej strony będą uzupełniać deficyt demograficzny, zwiększać konsumpcję i wpływać na wzrost gospodarczy, z drugiej strony będą kreować konflikty i zaburzenia społeczne oraz wzrost kosztów adaptacji i integracji społeczno-kulturowej.

Problemy związane z migracją, takie jak nielegalne przekraczanie granic, przeciążenie systemów recepcyjnych, nieefektywna integracja czy napięcia społeczne, mogą być łagodzone poprzez skuteczną współpracę międzynarodową, rozwój spójnej polityki integracyjnej, inwestowanie w edukację migrantów i społeczeństw przyjmujących, usprawnianie systemu azylowego oraz wsparcie dla samorządów terytorialnych i organizacji pozarządowych.

Migracje międzynarodowe i kryzys migracyjny są zjawiskami niezwykle ważnymi dla gospodarki, życia społecznego i klimatu politycznego nie tylko w krajach europejskich, co przesądza o potrzebie kontynuacji badań tej problematyki w sposób systematyczny i pogłębiony.

References:

1. Ager, A., Strang, A., (2008). Understanding integration. A conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2).
2. Adamowicz, M., P. Siedlanowski. (2021). Migracja jako uwarunkowanie rynku pracy w Polsce, [w] *Rynek pracy wobec wyzwań przyszłości – ujęcie interdyscyplinarne*, Siedlecka, A., Guzal-Dec, D. (red). Wydawnictwo Państwowej Szkoły Wyższej w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska, 24-48.
3. Barwińska-Majdowicz, A., Puchalska, K., (2010). Międzynarodowe przepływy kapitału i siły roboczej, Rzeszów, 79.
4. Bożyk, P., (2004). Egzemplifikacja międzynarodowych stosunków gospodarczych, WSHiP, Warszawa, 99.

5. Ceccorulli, M., Migration as a security threat: Internal and external dynamics in the European Union, GARNET Working Paper nr 65/09.
6. Cabańska, J., (2011). Przegląd ekonomicznych teorii migracji ludności,[w] Nowe trendy w naukach humanistycznych i ekonomiczno-społecznych, M. Kuczera (red), Wydawnictwo CREATIVETIME, Kraków, 75-80.
7. Dębkowska, K., Kłosiewicz-Górecka, U., Szymańska, A., Wejt-Knyzewska, A., Zybertowicz, K., (2024). Polacy o cudzoziemcach na rynku pracy – mity, fakty, opinie, *Wydawnictwo Polskiego Instytutu Ekonomicznego*, Warszawa, 9.
8. Diawoł-Sitko, A., (2016). Afryka Północna i Unia Europejska. Wyzwania współpracy po Arabskiej Wiośnie. Kraków.
9. Dragan, A., (2016). Polska jako kraj migracji, *Opracowanie tematyczne nr. 642*.
10. Dziudzik, A. (2015). Państwa Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego z 2015 roku, 18.
11. ESM, (2022). Raport Roczny Europejskiej Służby Migracji cz. 2: Kwestie migracji i azylu. 22.
12. Europejska Sieć Migracyjna, Polskie akty prawne, <https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna/polskie-akty-prawne> (dostęp 06.04.2025).
13. Europejska Sieć Migracyjna, Unijne akty prawne, <https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna/unijne-akty-prawne> (dostęp 06.04.2025).
14. Eurostat, (2025). Statistics Explained, Migration, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/Glosary: Migracje/pl> (dostęp 10.01.2025).
15. Frontex, (2027). [https://Frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory map](https://Frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map).
16. Gieorgica, J. (2018). Polskie migracje w świetle procesów globalnych. *PRESSCOM*, Wrocław, 23 -25.
17. Godlewska, J., (2010). Migracje i imigranci w Polsce – skala, podstawy prawne, *Polityka*. Wydawnictwo EAPN, Warszawa. 3.
18. GUS, (2024). Migracje, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/845,pojecia.html> (dostęp 30.10.2024).
19. GUS, (2025). Informacja o rozmiarach i kierunkach czasowej emigracji z Polski w latach 2018-2023, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosc> (dostęp 06.04.2025).
20. IOM, (2008). Managing Labor Mobility in the Evolving Global Economy, *World Migration Report*.
21. Jarosz, M., (2021). Analiza sytuacyjna rynku pracy na przestrzeni lat 2014-2019 w Polsce, *Zarządzanie Sytuacyjne w Gospodarce i Biznesie*, nr.1. 62.
22. Kacperska, E., Kacprzak, M., Kmiec, D., Król, A., Łukasiewicz, K. (2019). Migracje międzynarodowe w Europie. Trendy, problemy, wyzwania, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
23. Kaczmarczyk, P., (2011). Mobilność i migracje w dobie przemian. *Wydawnictwo Naukowe Scholar*, Warszawa, 112.
24. KOM, (2008). Rozwój globalnego podejścia do kwestii migracji, zwiększenie koordynacji, spójności i efektu synergii. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Bruksela, 8.10.2008. 611.
25. KOM, (2015). Zalecenie Komisji z 8 czerwca 2015 r. dotyczące europejskiego programu przesiedleń, Bruksela 3560.
26. Kowalska-Angelelli, K., (2007). Polscy emigranci we Włoszech. Trendy migracyjne, Warszawa.
27. Kruhlaya, M., Molenda, M., (2020). Migracje zarobkowe jako sposób pozyskania pracowników w latach 2009-2020, *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, nr. 2, 57.
28. Kubicki, P., (2025). Polska – od kraju emigracyjnego do imigracyjnego – co to dla nas oznacza? <https://www.kongresobywatelski.pl/pomorski-thinkkletter/> (dostęp 06.04.2025).
29. Kyrylenko, M., (2025). Kryzys migracyjny i jego wpływ na wybrane państwa Europy. Praca magisterska, Akademia Bialska, Biała Podlaska.
30. Lesińska, M., (2009). Polityka migracyjna Unii Europejskiej. Podstawy Europeistyki, Wrocław.

31. Markides, K., Eschbach, K., (2011). Hispanic paradox in adult mortality in The United States [w] *International Handbook of Adult Mortality*, Springer.
32. Mróz, B., (2017). Wpływ zagrożeń migracyjnych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. *Journal of Modern Science tom.2/33*. 298-300.
33. Orłowska, R., (2010). Wpływ migracji międzynarodowej na globalny rynek pracy, *Prace Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego*, nr.149, 257.
34. Pawłowski, M., Michalska, K., (2020). Znaczenie umowy z Libią polityce migracyjnej Włoch
35. Piekutowska, A. Imigracja zarobkowa.
36. Raczyński, R., (2015). Wpływ migracji międzynarodowych na bezpieczeństwo wewnętrzne państwa, nr.2, UAFMK, Toruń, 17.
37. Razum, O., Twardella, D., (2002). Time travel with Oliver Twist – Towards an explanation for a paradoxically low mortality among recent immigrants. *Tropical Medicine and International Health*. 7(1).
38. Rymarczyk, J., (2010). Międzynarodowe stosunki gospodarcze, PWE, Warszawa. 147.
39. Skoczek, M., (2010). Migracje międzynarodowe. Rozwój w dobie globalizacji. PWE, Warszawa.
40. Strzelczyk, J., Brykowska, D., Bączyk, G. (2019). Opieka nad pacjentem odmiennym kulturowo w praktyce pielęgniarstwa, *Pielęgniarstwo Polskie*.
41. Strzelecki, P., Kluza, S., (2024). Polska polityka migracyjna, uwarunkowania i rekomendacje, *Wydawnictwo Jedność*, Warszawa, 53.
42. Sulowski, S., (2013). Problemy bezpieczeństwa wewnętrznego w wybranych państwach. *ELIPSA. Warszawa*.
43. Szymańska, J. (2017). Perspektywy kompromisu w sprawie reformy wspólnego europejskiego systemu azylowego. *Biuletyn PISM*, nr.12 (1454).
44. Trzcielińska-Polus, A., (2021). Polityka Republiki Federalnej Niemiec wobec imigracji i integracji imigrantów w latach 2015-2020. Uniwersytet Opolski, Opole.
45. UHNCR Global Report, (2015). Every life matters.
46. Weiner, A., (2006). Europeizacja polskiej polityki wobec cudzoziemców 1990-2003. Warszawa.
47. World Bank. (2023). *Migration and Development Brief 38*. Washington DC.
48. Wyligąła, H., (2016). Strategiczny rozwój narzędzi polityki imigracyjnej UE w obliczu kryzysu migracyjnego, *Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego Vol.10, no 2*.
49. Wyrębek, H., Błażejewska, B., Zakrzewski, R., (2022). Migracje zagrożeniem bezpieczeństwa państwa, Wydawnictwo Akademii Białskiej, Biała Podlaska.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>) allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.